

Integration och jämslällldhet

13

Förslag till statsbudget för 2010

Integration och jämställdhet

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Integration och jämställdhet.....	9
2.1	Omfattning.....	9
2.2	Utgiftsutveckling	9
3	Integration	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling	13
3.3	Mål	14
3.4	Resultatredovisning	14
3.4.1	En samlad strategi för integration.....	14
3.4.2	Insatser för nyanlända invandrares etablering.....	14
3.4.3	Urbant utvecklingsarbete	18
3.4.4	Främjande av integration	19
3.4.5	EU-arbete och internationell samverkan.....	20
3.4.6	Generella insatser	20
3.4.7	Analys och slutsatser	24
3.5	Riksrevisionens iakttagelser	25
3.6	Politikens inriktning	26
3.7	Budgetförslag	28
3.7.1	1:1 Integrationsåtgärder	28
3.7.2	1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande.....	29
3.7.3	1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare (nytt anslag)	32
3.7.4	1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare (nytt anslag).....	32
3.7.5	1:5 Hemutrustningslån	33
3.7.6	1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredje-landsmedborgare	33
4	Diskriminering	35
4.1	Omfattning.....	35
4.2	Utgiftsutveckling	35
4.3	Mål	35
4.4	Resultatredovisning	36
4.4.1	Resultat.....	36

4.4.2	Analys och slutsatser	42
4.5	Revisionens iakttagelser	43
4.6	Politikens inriktning.....	43
4.7	Budgetförslag	44
4.7.1	2:1 Diskrimineringsombudsmannen	44
4.7.2	2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.....	45
5	Jämställdhet	47
5.1	Omfattning	47
5.2	Utgiftsutveckling.....	47
5.3	Mål.....	48
5.4	Resultatredovisning	48
5.4.1	5.4.2 Resultat.....	48
5.4.2	5.4.3 Analys och slutsatser	52
5.5	Revisionens iakttagelser	52
5.6	Politikens inriktning.....	52
5.7	Budgetförslag	54
5.7.1	3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	54

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	7
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet ...	10
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2010–2012. Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.....	11
Tabell 2.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.....	11
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom området Integration	13
Tabell 3.2 Mottagna flyktingar m.fl. åren 1999–2012	15
Tabell 3.3 Andel i arbetskraften bland inrikes respektive utrikes födda 15-74 år, procent	21
Tabell 3.4 Andel sysselsatta kvinnor bland nyanlända skyddsbehövande och anhöriga efter vistelsetid, procent	21
Tabell 3.5 Andel sysselsatta män bland nyanlända skyddsbehövande och anhöriga efter vistelsetid, procent.....	21
Tabell 3.6 Andel sysselsatta bland inrikes resp. utrikes födda 15-74 år, procent	21
Tabell 3.7 Andel arbetslösa bland inrikes resp. utrikes födda 15-74 år, procent.....	21
Tabell 3.8 Andel företagare inkl. medhjälpande hushållsmedlemmar bland de sysselsatta, inrikes respektive utrikes födda 15-74 år, procent	22
Tabell 3.9 Andel elever med svensk respektive utländsk bakgrund som lämnar grundskolan med fullständiga betyg, procent	22
Tabell 3.10 Studieresultat två år efter kursstart i sfi.....	23
Tabell 3.11 Indikatorer för uppföljning av integrationspolitiken	27
Tabell 3.12 Anslagsutveckling 1:1 Integrationsåtgärder.....	28
Tabell 3.13 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Integrationsåtgärder.....	29
Tabell 3.14 Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättning vid flyktingmottagande.....	29
Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Kommunersättning vid flyktingmottagande.....	31
Tabell 3.16 Anslagsutveckling 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare.....	32
Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	32
Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare.....	32
Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	33
Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:5 Hemutrustningslån	33
Tabell 3.21 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:5 Hemutrustningslån	33
Tabell 3.22 Anslagsutveckling 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare.....	33
Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare.....	34
Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom området Diskriminering.....	35

Tabell 4.2 Fördelning av ärenden under 2008 per lag.....	37
Tabell 4.3 Fördelning av ärenden under 2008 per lag.....	38
Tabell 4.4 Fördelning av ärenden under 2008 per lag.....	39
Tabell 4.5 Fördelningen av ärenden under 2008 per lag.....	40
Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:1 Diskrimineringsombudsmannen	44
Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen.....	45
Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.	45
Tabell 4.9 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.	45
Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom området Jämställdhet	47
Tabell 5.2 Anslagsutveckling 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	54
Tabell 5.3 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	54
Tabell 5.4 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	55

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner att det under 2010 får tas upp lån i Riksgäldskontoret för det samlade behovet av hemutrustningslån upp till ett belopp av 1 200 000 000 kronor (avsnitt 3.7)
2. för budgetåret 2010 anvisar anslagen under utgiftsområde 13 *Integration och jämställdhet* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Integrationsåtgärder	Ramanslag	48 905
1:2 Kommunersättningar vid flyktningmottagande	Ramanslag	4 284 328
1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	Ramanslag	7 000
1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	Ramanslag	10 000
1:5 Hemutrustningslån	Ramanslag	8 519
1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	Ramanslag	16 000
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	Ramanslag	93 080
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	Ramanslag	24 918
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	Ramanslag	400 094
Summa		4 892 844

2 Integration och jämställdhet

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet omfattar integrationspolitik, politik mot diskriminering samt jämställdhetspolitik. Ramen för utgiftsområdet framgår av tabell 2.1. Inom utgiftsområdet finns myndigheterna, Diskrimineringsombudsmannen och nämnden mot diskriminering.

2.2 Utgiftsutveckling

Inom området Integration förs två nya anslag upp på statsbudgeten. Regeringen avser att senare i höst lämna en proposition till riksdagen om att reformera mottagandet av vissa nyanlända invandrare med förslag om förbättringar för deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Förslagen i propositionen medför även behov av förändringar i anslagskonstruktionen. Mot denna bakgrund förs anslagen 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare* och 1:4 *Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare* upp på statsbudgeten.

Inom området Integration beräknas utgifterna minska med närmare 570 miljoner kronor jämfört med 2009. Minskningen beror på antaganden om att färre personer kommer att omfattas av det kommunala flyktingmottagandet jämfört med tidigare år. Vidare beräknas utgifterna minska på grund av att medel föreslås föras till andra utgiftsområden under 2010 med anledning av förslagen i den kommande propositionen om nyanländas etablering.

Inom området Diskriminering beräknas utgifterna minska med ca 14 miljoner kronor jämfört med 2009. Minskningen beror bl.a. på att flera temporära satsningar mot diskriminering avslutas 2009, t.ex. utbildningsinsatser om den nya diskrimineringslagen.

Inom området Jämställdhet fortsätter den särskilda fyraåriga satsningen på jämställdhetsåtgärder under 2010 och 400 miljoner kronor anvisas för insatserna.

Sammantaget innebär detta att utgifterna för utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet beräknas minska med 580 miljoner kronor 2010 jämfört med 2009.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Integration</i>						
1:1 Integrationsåtgärder	51	25	42	49	128	128
1:2 Kommunersättningar vid flyktmottagande	4 651	4 888	4 776	4 284	3 808	2 913
1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare		0	0	7	547	1 168
1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare		0	0	10	320	360
1:5 Hemutrustningslån	10	15	21	9	9	9
1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare		13	12	16	16	16
Summa Integration	4 713	4 941	4 851	4 375	4 828	4 594
<i>Diskriminering</i>						
2:1 Diskrimineringsombudsmannen ²		93	91	93	94	94
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.		39	38	25	25	25
Summa Diskriminering	0	132	129	118	119	119
<i>Jämställdhet</i>						
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	207	400	535	400	35	35
Summa Jämställdhet	207	400	535	400	35	35
<i>Äldreanslag</i>						
2008 10:01 Avvecklingsmyndigheten för Integrationsverket	25	0	5	0	0	0
2008 10:05 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	41	0	1	0	0	0
2008 10:06 Jämställdhetsombudsmannen	30	0	-1	0	0	0
2008 10:07 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)	8	0	0	0	0	0
2008 10:08 Handikappombudsmannen	12	0	1	0	0	0
2007 10:01 Integrationsverket	7	0	0	0	0	0
2004 11:01 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna	2	0	2	0	0	0
Summa Äldreanslag	125	0	8	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet	5 045	5 473	5 522	4 893	4 982	4 748

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Anslaget fördes upp på statsbudgeten 2009. 2008 redovisades utgifterna under anslagen 10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, 10:6 Jämställdhetsombudsmannen (JämO), 10:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) och 10:8 Handikappombudsmannen (HO).

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2010–2012.
Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet**

Miljoner kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	5 473	5 473	5 473
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3	4	5
Beslut	-397	193	245
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-43	-75	-127
Volym	-146	-616	-790
Överföring till/från andra utgiftsområden	3	3	3
Övrigt	-1	-1	-60
Ny ramnivå	4 893	4 982	4 748

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

**Tabell 2.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet**

Miljoner kronor

	2010
Transfereringar ¹	4 615
Verksamhetskostnader ²	277
Investeringar ³	1
Summa ramnivå	4 893

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2008 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3 Integration

3.1 Omfattning

Området omfattar frågor om allas lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund, nyanlända invandras etablering i samhället, ersättning till kommunerna för flyktingmottagande, främjande av integration, urbant utvecklingsarbete samt svenskt medborgarskap.

Integrationspolitiken är sektorsövergripande och de huvudsakliga insatserna finansieras utanför utgiftsområde 13. Svenskundervisning för invandrare och insatser inom arbetsmarknadspolitiken är särskilt viktiga delar i arbetet för integrationen. Utöver vad som redovisas inom detta avsnitt återfinns därför redovisningar av insatser och resultat även inom andra utgiftsområden i denna proposition.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom området Integration

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Anslag inom område Integration</i>						
1:1 Integrationsåtgärder	51	25	42	49	128	128
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	4 651	4 888	4 776	4 284	3 808	2 913
1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare		0	0	7	547	1 168
1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare		0	0	10	320	360
1:5 Hemutrustningslån	10	15	21	9	9	9
1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare		13	12	16	16	16
Totalt för område Integration	4 713	4 941	4 851	4 375	4 828	4 594

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Under 2008 minskade antalet mottagna flyktingar och skyddsbehövande i kommunerna i jämförelse med 2007 och 2006. Prognoser för mottagandet åren 2009–2012 anger en fortsatt successiv minskning under perioden vilket normalt medför minskade utgifter på anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande*. I

anslaget finns sedan tidigare medel beräknade för ett försök med bonus riktad till enskilda individer i samband med studier i svenska för invandrare (den s.k. sfi-bonusen). Bonusen föreslås fr.o.m. 2010 finansieras inom anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder*.

Under hösten 2009 kommer regeringen att lämna en proposition till riksdagen om att reformera mottagandet av vissa nyanlända invandrare med förslag om förbättringar för deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Regeringen har beslutat om en lagrådsremiss.

I budgetpropositionen för 2009 beräknades anslaget 1:2 tillföras 920 miljoner kronor för reformutrymme från 2010 och framåt. Förslagen i lagrådsremissen och kommande proposition innebär att två nya anslag, 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare* och 1:4 *Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare*, bör föras upp på statsbudgeten fr.o.m. 2010. Vidare föreslås i budgetpropositionen för 2010 att anslagsmedel förs till andra utgiftsområden och anslag under 2010 för implementering och förberedandet av ikraftträdandet vilket innebär förändringar av anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande*.

3.3 Mål

Målet för integrationspolitiken är:

- Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Målet beslutades av riksdagen hösten 2008 (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:155).

3.4 Resultatredovisning

Redovisningen i följande avsnitt avser i huvudsak resultat av verksamheter för integration inom statsbudgetens utgiftsområde 13. I avsnitt 3.4.6 sammanfattas resultat av regeringens samlade insatser med betydelse för integrationen inom vissa utgiftsområden. Mer detaljerade redovisningar återfinns under respektive utgiftsområde i denna budgetproposition.

3.4.1 En samlad strategi för integration

Vid sidan av budgetpropositionen för 2009 presenterade regeringen en skrivelse med en samlad

strategi för genomförande av integrationspolitiken (skr. 2008/09:24 *Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration*). Skrivelsen innehåller regeringens bedömningar om inriktning för integrationspolitiken, strategiska områden som politiken bör fokusera på samt viktigare insatser för integration åren 2008–2010. I skrivelsen bedömer regeringen att integrationspolitiken under perioden bör fokusera på sju områden:

- ett effektivt system för mottagande och introduktion för nyanlända,
- fler i arbete och fler företagare,
- bättre utbildningsresultat och likvärdighet i skolan,
- bättre språkkunskaper och utbildningsmöjligheter för vuxna,
- en effektiv bekämpning av diskriminering,
- en positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap, samt
- en gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av en tilltagande mångfald.

I skrivelsen bedömer regeringen att dessa inriktningar i huvudsak kan och bör förverkligas inom ramen för generella insatser som riktar sig till hela befolkningen, till exempel regeringens insatser för ökat utbud och efterfrågan på arbete samt för bättre kvalitet i utbildningssystemet. Särskilda insatser ska baseras på individuella behov och förutsättningar. Säråtgärder som riktas till invandrare som en grupp ska inte förekomma efter den första tiden i Sverige.

I budgetpropositionen för 2009 avsattes medel för genomförande av vissa insatser. Huvuddelen av insatserna har genomförts eller pågår. Regeringen avser att under 2010 lämna en skrivelse till riksdagen med en samlad redovisning av resultaten.

3.4.2 Insatser för nyanlända invandrares etablering

Organiseringen av mottagandet av flyktingar, övriga skyddsbehövande m.fl. och anhöriga

Migrationsverket undertecknar för statens del överenskommelser med kommuner om mottagande av flyktingar och övriga skyddsbehövande m.fl. samt deras anhöriga. Länsstyrelserna för-

handlar med kommunerna om dessa överenskommelser. Rollen för länsstyrelserna har inneburit ett mer regionalt synsätt i flyktingmottagandet med en utveckling mot ett ökat inslag av samverkan, samarbete och gemensamt ansvar mellan flera aktörer i flera kommuner. Arbetsförmedlingens roll har även stärkts i arbetet med att erbjuda nyanlända invandrare insatser som främjar en snabb och effektiv etablering på arbetsmarknaden.

Migrationsverket, länsstyrelserna och Arbetsförmedlingen har bildat en samverkans-delegation för arbetet. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har också bjudits in i delegationen. Fokus i delegationens arbete har legat på avstämning och erfarenhetsutbyte, med fördjupningar inom angelägna utvecklings-områden som information, prognosarbete, mottagningsstrategier, organiserad vidare-flyttning och uppföljning.

Kommunmottagande och bosättning

År 2008 hade Migrationsverket överenskommelser om mottagande av skyddsbehövande m.fl. med 270 kommuner, varav 264 gäller för åren 2007–2009. Detta kan jämföras med 233 kommuner under 2006 och 268 under 2007.

Under 2008 bosatte sig 19 789 personer i landets kommuner inom ramen för det kommunala flyktingmottagandet. Detta är en minskning med ca 3 800 personer jämfört med 2007 och med ca 7 400 jämfört med 2006.

Mottagandet har minskat i de flesta län. Av dem som togs emot i kommunerna 2008 var 49 (58) procent kvinnor och 51 (42) procent män. Barn under 18 år utgjorde 44 (35) procent, medan 54 (63) procent var vuxna mellan 18 och 64 år och 2 (2) procent 65 år eller äldre. Den ökade andelen barn under 18 år kan förklaras med en markant ökad andel anhöriginvandrare till flyktingar och skyddsbehövande i övrigt under 2008. (Siffror inom parentes avser, om inget annat anges, år 2007.)

Antalet mottagna personer i kommunerna varierar mellan åren. I tabell 3.2 framgår omfattningen av flyktingmottagandet de senaste tio åren samt prognos för perioden 2009–2012.

Tabell 3.2 Mottagna flyktingar m.fl. åren 1999–2012

1999	9 100
2000	12 200
2001	12 600
2002	12 900
2003	12 200
2004	9 200
2005	8 700
2006	27 100
2007	23 700
2008	19 800
2009	19 900 prognos
2010	16 400 prognos
2011	14 200 prognos
2012	13 800 prognos

Antalet mottagna kan delas in i fyra kategorier; vidarebosatta kvotflyktingar 1 861 (1 810), mottagna från Migrationsverkets anläggningsboende 4 220 (6 260), mottagna från s.k. eget boende 4 402 (9 216) och mottagna direkt i kommun 9 242 varav 9 146 anhöriga (6 364 varav 6 194 anhöriga). Av de mottagna år 2008 utgjordes ca 46 procent av anhöriga till flyktingar och skyddsbehövande. Året innan var motsvarande andel ca 26 procent, vilket innebär att förändringen varit stor i ett historiskt perspektiv.¹

Migrationsverket anvisade kommunplats till totalt 5 012 (5 407) personer under 2008 varav 2 133 var kvotflyktingar.² Mer än hälften av alla hushåll som anvisades kommunplats bestod i likhet med 2007 av ensamstående personer, främst män varav en stor andel hade väntande familjer i hemlandet. Den genomsnittliga väntetiden från beviljat uppehållstillstånd till inflyttning i en kommun var 96 dagar under 2008, oförändrat från 2007. Genomsnittlig tid från beviljat uppehållstillstånd till dess att en anvisning till en kommun skett var 50 dagar och från anvisning till faktisk bosättning 46 dagar.

Målet om att nyanlända ska få en anvisning till en kommun inom fyra veckor från datum för

¹ Viss korrigering av mottagandesiffror sker efter hand varför siffror som anges för 2007 och bakåt inte överensstämmer med vad som redovisats i BP09.

² Anvisning av en kommunplats för kvotflyktingar kan ske ett år och mottagandet ett annat år varför antalet anvisade inte överensstämmer med antalet mottagna.

beviljat uppehållstillstånd uppnåddes för 48 procent av dem som behövde hjälp med en bostad. Detta är en förbättring jämfört med 2007 då målet uppnåddes för endast 27 procent. Tre fjärdedelar fick en anvisning inom 60 dagar. De främsta orsakerna till att målet endast nåddes för knappt hälften är:

- Bostadsbrist i kommunerna.
- Bostadsbristen försvårar matchningen mot kommuner med god arbetsmarknad.
- Svårigheter att hitta introduktionsplatser för personer med särskilda behov.
- Kommunernas långa handläggningstider som påverkar anvisningstiden.

Organiserad vidareflyttning

I september 2008 fattade regeringen beslut om att underlätta för flyktingar och övriga skyddsbehövande m.fl. samt anhöriga som bor i 13 kommuner med stort flyktingmottagande att flytta till andra kommuner där det finns goda möjligheter till egen försörjning och bostad. Migrationsverket fick i uppdrag att under vissa förutsättningar räkna av platser för bosättning mot befintliga överenskommelser. Migrationsverket har i april 2009 lämnat en redovisning av omfattningen och erfarenheterna under 2008 till regeringen.

Migrationsverket har haft tillgång till ca 500 platser under 2008 och 22 kommuner har medverkat i den organiserade vidareflyttningen som inflyttningsskommuner. 125 personer har flyttat och avräknats mot dessa kommuners överenskommelse om flyktingmottagande. Utflyttning har skett från 7 av de 13 utflyttningsskommunerna. De flesta flyttade inom ett år från det första mottagandet.

Intresset från kommunerna att medverka är stort. Fram till den 1 april 2009 hade närmare 70 inflyttningsskommuner anmält intresse för organiserad vidareflyttning. Med några få undantag kan de 22 kommuner som flyttning skett till under 2008 normalt anses ha tillgång till en god arbetsmarknad inom pendlingsavstånd. I redovisningen bedömer Migrationsverket att omfattningen av flyttningar kommer att öka under 2009. Verket konstaterar också att de problem med att hitta lämpliga bostäder som finns vid första mottagandet även gäller vid organiserad vidareflyttning.

Statlig ersättning till kommuner

Ersättning till kommunerna enligt förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. utbetalades av Migrationsverket med totalt ca 4,6 miljarder kronor under 2008. Jämfört med 2007 ökade utbetalningarna med ca 700 miljoner kronor.

Varje kommun med överenskommelse om flyktingmottagande fick 2008 en grundersättning om 544 200 kronor. Sammanlagt utbetalades 151,2 (139) miljoner kronor i grundersättningar under 2008.

För varje mottagen person erhåller kommunerna en schablonersättning. Sammanlagt utbetalades 3 574,5 (3 158) miljoner kronor under 2008. Orsaker till de ökade kostnaderna, trots minskat antal mottagna, är dels att schablonbeloppen årligen räknas om med kostnadsutvecklingen, dels att ersättningssystemets konstruktion innebär att mottagandet under de två föregående åren påverkar utgifterna innevarande budgetår. Mottagandet var högt både 2006 och 2007 vilket påverkade utgifterna också under 2008.

Vidare utbetalades 91,8 (108,3) miljoner kronor till kommunerna i ersättning för särskilda kostnader för personer med hög ålder eller som var arbetsoförmögna på grund av sjukdom eller funktionshinder vid ankomsten till Sverige. Ersättning för särskilda kostnader har fortsatt att minska jämfört med både 2006 och 2007.

Ersättning för särskilda kostnader för barn utan egna vårdnadshavare betalades under 2008 ut med 285,6 (96,4) miljoner kronor. Kostnaderna för denna grupp ökade kraftigt jämfört med 2007. Skälet är att tidigare ändringar i ersättningen för barn utan vårdnadshavare fick större genomslag under 2008 och att betydligt fler barn utan vårdnadshavare tagits emot jämfört med tidigare år.

Ersättning för betydande extraordinära kostnader utbetalades med 100 miljoner kronor under 2008. Av dem avsåg 57,6 miljoner kronor ersättning för kostnader som kommunerna ansökt om samt för direktmottagning av kvotflyktingar. Vidare avsåg 42,4 miljoner kronor insatser för ökad samverkan mellan kommuner samt i viss mån insatser för organiserad vidareflyttning.

Under 2008 utbetalades 123,2 (120,3) miljoner kronor i sjukvårdsersättningar. Kostnaderna

för varaktig vård ökade marginellt jämfört med 2007.

Kommuner med överenskommelse om flyktingmottagande för åren 2007–2009 får en extra ersättning med 10 000 kronor per mottagen person dessa år. Vidare kan kommunen under treårsperioden få ytterligare 20 000 kronor per person i åldrarna 18–64 år om vissa mål om arbete, praktik eller sfi uppnås. Under 2008 utbetalades totalt 325 (91) miljoner kronor. Av detta avsåg 29,5 miljoner kronor ersättning för 1 477 redovisade personer som uppfyllde villkoren om arbete, praktik eller sfi. Detta utgör ca tolv procent av antalet mottagna under 2008 i åldern 18–64 år.³

Lån till hemutrustning

Personer som omfattas av det kommunala flyktingmottagandet har rätt att ansöka om hemutrustningslån enligt förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar. Centrala studiestödsnämnden (CSN) beslutar om och betalar ut lånen.

Under 2008 betalade CSN ut 122 miljoner kronor i hemutrustningslån till ca 11 400 låntagare. Jämfört med 2007 är det en minskning med fem miljoner kronor. Antalet ansökningar om lån minskade 2008 jämfört med 2007 från 9 300 till 8 500. Ungefär 90 procent av ansökningarna kom in via kommunernas flyktingmottagningar.

Det totala antalet lån under 2008 uppgick till 59 292 vilket är en ökning med ca 1 000 jämfört med 2007 och med ca 3 000 jämfört med 2006.

Genomsnittlig handläggningstid, dvs. den tid det tar från att en ansökan kommer in till CSN till dess utbetalning sker, var under 2008 kortare än tre veckor och uppfyllde därmed målet. Tiden har även minskat jämfört med föregående år vilket bl.a. beror på att kommuner och Migrationsverket blivit snabbare i sin hantering av låneansökningar.

Arbetsförmedlingens insatser

Arbetsförmedlingen har ett särskilt ansvar för att nyanlända arbetssökande erbjuds insatser som främjar en snabb och effektiv etablering på arbetsmarknaden. En av förutsättningarna för att Arbetsförmedlingen ska lyckas matcha nyanlända invandrare med arbete är att den arbetssökandes yrkeskompetens identifieras i ett tidigt skede. Andelen nyanlända med fastställt yrke ökade under 2009 från ca 70 till ca 80 procent.

Under 2008 fick totalt drygt 10 000 nyanlända arbetssökande arbete genom Arbetsförmedlingen. Runt 70 procent av dem var män och 30 procent var kvinnor. Knappt 2 000 nyanlända fick arbete med statligt stöd under samma period, de flesta inom instegsjobb som beskrivs närmare under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad.

Försöksverksamheten för vissa nyanlända invandrare (FNI)

Regeringen gav under 2006 dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsen i uppdrag att starta Försöksverksamheten för vissa nyanlända invandrare (FNI) i ett antal kommuner i Skåne, Kronobergs och Stockholms län. Syftet med försöksverksamheten var att förkorta tiden till inträde på den svenska arbetsmarknaden för nyanlända invandrare. Försöksverksamheten avslutades i juni 2008.

De nyanlända som deltog i försöket fick förstärkt handläggning vilket innebar att arbetsförmedlarna inom försöket hade betydligt färre arbetssökande än vad andra förmedlare hade. Aktiviteterna inom FNI pågick som längst under ett år.

Såväl en uppföljning av deltagarnas sysselsättning i december 2008 som en utvärdering av effekterna visar på positiva resultat. Utvärderingsrapporten visar att deltagande i försöksverksamheten har haft en långsiktig positiv effekt på möjligheterna att få osubventionerat arbete. Se vidare avsnitt 4.5.11 under utgiftsområde 14.

Etableringssamtal

Under 2009 och 2010 har Arbetsförmedlingen i uppdrag att tidigt efter beviljat uppehållstillstånd genomföra så kallade etableringssamtal med nyanlända invandrare. Försöksverksamheten omfattar sammanlagt ca 1 000 personer per år i Göteborg, Skellefteå och Karlskrona. Etableringssamtalen ska utgå från den kartläggning av

³ Antalet redovisade personer är inte lika med antalet personer som totalt uppfyller villkoren p.g.a. eftersläpning av ansökningar från kommunerna. Antalet som uppfyller villkoren under 2008 kan alltså vara högre.

individens yrkeserfarenhet och utbildningsbakgrund som Migrationsverket genomför under tiden då asylärendet prövas. Samtalen ska innehålla kvalificerad rådgivning och stöd för nyanlända.

En av de viktigaste delarna i etablerings-samtalen är att tidigt informera om var i landet den nyanländes kompetens särskilt efterfrågas för att underlätta beslut om bosättning. Att i ett tidigt skede betona vikten av val av bosättningsort för bästa möjliga förutsättningar till arbete och egen försörjning är centralt.

Verksamheten påbörjades i april 2009 varför det ännu inte finns resultat att redovisa.

Kompletterande aktörer

Nyanlända invandrare kan få stöd och coachning hos kompletterande aktörer under introduktionstiden. Syftet med aktiviteter hos en kompletterande aktör är, som vid Arbetsförmedlingen, att skapa möjligheter för den som är nyanländ att få ett arbete så snabbt som möjligt efter uppehållstillståndet. Minst 5 000 nyanlända arbetssökande beräknas kunna delta i aktiviteter hos kompletterande aktörer under 2009. Det är ännu för tidigt att redovisa resultaten av verksamheten.

Regionalt arbete

Länsstyrelserna tog den 1 juli 2007 över ansvaret att vara drivande i utvecklingen av samverkan mellan kommuner och myndigheter i länet avseende boende, introduktion och snabb arbetsmarknadsetablering för nyanlända invandrare. I flertalet län har det bildats organisatoriska strukturer för samverkan och erfarenhetsutbyte, som flyktingsamordnar-nätverk, länsvisa integrationsråd och partnerskap. Länsstyrelserna har dialog med och ger stöd till kommuner, ordnar länsvisa och regionala integrationskonferenser och temadagar, tar fram regionala integrationsstrategier och bedriver utvecklingsprojekt, ofta delfinansierade med EU-medel.

3.4.3 Urbant utvecklingsarbete

Utgångspunkterna för regeringens urbana utvecklingsarbete för 2008–2010 har arbetats fram i samråd med de 21 kommunerna med lokala utvecklingsavtal för 2007. Inriktningen

har varit att hitta former för samordning och samverkan i syfte att åstadkomma ett långsiktigt förändringsarbete i stadsdelar med ett utbrett utanförskap. Förordningen (2008:348) om urbant utvecklingsarbete, som trädde i kraft den 1 juli 2008, förtydligar ansvarsfördelningen mellan staten och kommuner med lokala utvecklingsavtal och skapar ett gemensamt ramverk för det urbana utvecklingsarbetet.

Samtliga 21 kommuner har tackat ja till lokala utvecklingsavtal för 2008–2010. Inom ramen för avtalen kan kommunerna bilda lokala partnerskap med statliga myndigheter och aktörer inom den privata och ideella sektorn. Polismyndigheterna, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har för åren 2008–2010 fått i uppdrag att ingå sådana lokala partnerskap. Brottsförebyggande rådet och Statens folkhälsoinstitut har i uppdrag att stödja partnerskapen. Tillväxtverket samverkar med nio kommuner för att utveckla och etablera nystartskontor. Nystartskontoren ska erbjuda vägledning och stöd till människor för att de t.ex. lättare ska kunna starta eget företag, hitta en lärlingsplats eller en utbildning. Vid ett nystartskontor ska människor få individuell och samordnad service på ett och samma ställe, i stället för att behöva vända sig till flera olika myndigheter. Utvecklingen av kontoren sker i samverkan med ALMI, näringslivsorganisationer och lokala företag. I sex av kommunerna finns lokala utvecklingsavtal och i dessa är nystartskontorens verksamhet en viktig del i genomförandet av avtalet. Utvecklingen av strukturer och metoder för arbetet med boendemedverkan har varit ett centralt inslag i utvecklingsarbetet i stadsdelarna.

Som ett led i arbetet med lokala utvecklingsavtal arrangerades i juni 2009 konferensen Urban Dialog 2009 med företrädare för berörda kommuner, myndigheter och organisationer. Vid konferensen diskuterades bl.a. hur arbetet med en gemensam värdegrund kan stärka sammanhållningen och integrationen.

Ett arbete har inletts för att ta fram underlag för en avstämning under 2010 av hur statens roll i det urbana utvecklingsarbetet bör organiseras efter innevarande avtalsperiod. Avstämningen kommer att göras i samråd med kommuner med lokala utvecklingsavtal.

3.4.4 Främjande av integration

Stöd till riksorganisationer bildade på etnisk grund

Sedan januari 2008 fördelar Ungdomsstyrelsen stöd till organisationer bildade på etnisk grund. Stöden har fram till halvårsskiftet 2008 fördelats enligt förordningen (2000:16) om statsbidrag till organisationer som främjar integration. Därefter har förordningen ersatts med förordningen (2008:63) om statsbidrag till organisationer bildade på etnisk grund.

Sammanlagt 61 organisationer har ansökt om stöd under 2008. Av ansökningarna har 53 beviljats och åtta avslagits. Skäl för avslag har varit att organisationer inte har lämnat in begärda underlag, inte har haft tillräckligt många medlemmar eller av andra skäl inte har levt upp till förordningens krav. Den totala summan fördelade bidrag under 2008 uppgick till 19 miljoner kronor, varav 320 000 kronor utgör etableringsbidrag till fyra organisationer som ännu inte helt uppfyller kraven på ordinarie organisationsbidrag. Även ett samarbetsorgan för flera organisationer har beviljats stöd.

Integrationsfonden och flyktingfonden

Integrationsfonden

Den europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare inom EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar (det så kallade SOLID-programmet) inrättades under 2007. Integrationsfonden syftar till att förbättra samarbetet inom EU på integrationsområdet, bl.a. genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte, och att förbättra systemen för integration av tredjelandsmedborgare. Integrationsfonden förvaltas i Sverige av Svenska ESF-rådet. Sammanlagt 77 miljoner kronor ska utlysas och fördelas ur fonden under programperioden 2007–2013.

Under 2008 upprättades ett förvaltnings- och kontrollsystem samt ettårs- och flerårsprogram för fonden i Sverige. Den första utlysningen gjordes i slutet av året och något resultat från projekt finansierade av fonden finns således inte ännu att redovisa.

Flyktingfonden

Europeiska flyktingfonden III ingår tillsammans med Integrationsfonden, Återvändandefonden och Gränsfonden i EU:s SOLID-program. Flyktingfonden som förvaltas av Migrationsverket medfinansierar bl.a. projekt som avser introduktion för nyanlända flyktingar. Resultat av fondens verksamhet redovisas under utgiftsområde 8 Migration.

Uppföljning av integrationen

Regeringens behov av fortlöpande bedömningar om bl.a. situationen för utrikes födda på arbetsmarknaden och i utbildningssystemet samt om kapaciteten för flyktingmottagande nationellt och i olika delar av landet förutsätter statistik om integration på lokal, regional och nationell nivå. För att möjliggöra analyser över en hel konjunkturcykel bör även vissa historiska uppgifter finnas tillgängliga.

Av den anledningen har Statistiska centralbyrån (SCB) fått i uppdrag att redovisa variabler baserade på registerstatistik om integration. De ca 45 variablerna ska redovisas uppdelade efter bakgrundsvariablerna kön, ålder, utbildningsbakgrund, födelseregion, vistelsetid och skäl till invandring. Variablerna ska redovisas nationellt, för samtliga län, för samtliga kommuner samt för de 38 stadsdelar som omfattas av lokala utvecklingsavtal mellan regeringen och kommuner. Vissa av variablerna ska även kunna användas som indikatorer för uppföljning av regeringens samlade strategi för integration. Statistiken kommer att publiceras årligen på SCB:s webbplats.

Svenskt medborgarskap

Medborgarskapet har stor betydelse för integrationsprocessen. Benägenheten att söka medborgarskap kan ses som ett mått på känslan av tillhörighet till det nya hemlandet. Det finns också flera studier som visar att naturalisation har ett tydligt samband med ekonomisk integration och sannolikheten att ha ett arbete. De senaste åren har antalet personer som ansökt om svenskt medborgarskap varierat kraftigt vilket också avspeglat sig i antalet beviljade medborgarskap. Under 2008 blev 30 461 personer svenska medborgare. Av dessa var 16 947 kvinnor och

13 514 män. I förhållande till 2007 innebar detta en minskning med ca 3 200 personer och i förhållande till 2006 en minskning med ca 20 800 personer. Under hela perioden var irakier den största gruppen bland de nya svenska medborgarna.

Av de utrikes födda som var folkbokförda i landet vid utgången av 2008 var ca 61 procent svenska medborgare vilket innebär en minskning med ca 1 procent i förhållande till 2007 och med ytterligare ca 1 procent i förhållande till 2006.

Resultat i förhållande till de mål som satts upp för Migrationsverkets hantering av medborgarskapsärenden redovisas under utgiftsområde 8 Migration.

3.4.5 EU-arbete och internationell samverkan

EU-samarbetet på integrationsområdet bidrar till att stärka kunskaps- och erfarenhetsutbytet kring integrationspolitiska frågor. Samarbetet är primärt av mellanstatlig karaktär, bygger på gemensamt överenskomna grundprinciper och organiseras genom ett nätverk av nationella tjänstemän, så kallade *National Contact Points on Integration* (NCPI), där Sverige deltar sedan det upprättades 2002. I november 2008 deltog Sverige i den senaste europeiska ministerkonferensen om integration i Vichy, där inriktningen på det fortsatta EU-samarbetet stakades ut. NCPI-arbetet har därefter fokuserat på en förstärkning av kunskapsutbytet, bl.a. genom gemensamma indikatorer och moduler. Under våren 2009 lanserades en europeisk webbsida om integration och ett europeiskt integrationsforum för dialog med civilsamhället.

Kunskaps- och erfarenhetsutbyte är en väsentlig del också i det urbana utvecklingsarbetet. Sverige deltar i den arbetsgrupp som leds av respektive EU-ordförandeskap, den så kallade *Urban Development Group* (UDG). Ansvariga ministrar har kommit överens om att ytterligare förstärka kunskapsutbytet genom att utveckla gemensamma verktyg och arbetsmetoder för hållbar urban utveckling. Regeringen beslutade också 2008 om medlemskap i det europeiska nätverket *European Urban Knowledge Network* (EUKN). Sverige deltar i nätverket fram till juni 2010 i syfte att underlätta för svenska kommuner att utbyta erfarenheter med andra europeiska kommuner.

Sverige deltar även i Europarådets arbete kring migrations- och integrationsfrågor samt i internationellt samarbete på området, primärt genom OECD:s arbetsgrupp *Working Party on Migration* och dess rapporteringssystem *Continuous Reporting System on Migration* (SOPEMI). Sverige bidrog under 2008 till uppdateringen av OECD:s SOPEMI-rapport och dess *International Migration Outlook*.

3.4.6 Generella insatser

I detta avsnitt redovisas sammanfattande resultat av insatser för integration och mot utanförskap inom områdena arbetsmarknad, utbildning, boende samt hälsa som är av särskild betydelse för integrationspolitiken. Resultatredovisning av insatser av betydelse för integration görs också inom respektive berört utgiftsområde i denna proposition.

Arbete och företagande

Till följd av den ekonomiska krisen har efterfrågan på arbetskraft minskat det senaste året och förväntas minska ytterligare under den närmaste tiden.

Statistiska centralbyråns (SCB:s) arbetskraftsundersökningar visar att andelen utrikes födda män i arbetskraften har ökat relativt kraftigt jämfört med inrikes födda män. Ökningen är särskilt markant mellan 2007 och 2008 (se tabell 3.3). Arbetskraftsdeltagandet för utrikes födda kvinnor har däremot inte ökat i samma grad. Under 2008 var arbetskraftsdeltagandet bland den utrikes födda befolkningen 66,1 procent jämfört med 72,2 procent för inrikes födda. Utrikes födda svarar därmed för en stor del av den outnyttjade arbetskraftspotentialen i landet.

Tabell 3.3 Andel i arbetskraften bland inrikes respektive utrikes födda 15-74 år, procent

År	Inrikes födda män	Utrikes födda män	Inrikes födda kvinnor	Utrikes födda kvinnor
2005	74,2	69,9	69,1	60,7
2006	74,3	69,8	69,3	60,1
2007	74,6	69,7	69,7	60,9
2008	74,4	71,7	69,8	61,0
Förändring 2005-2008	+0,2	+1,8	+0,7	+0,3

Källa: SCB, AKU årsmedeltal 2005-2008

Under de senaste åren har *antalet sysselsatta* utrikes födda, i synnerhet födda utanför Europa, ökat markant kraftigare än antalet sysselsatta inrikes födda. Samtidigt har ökningen skett från en låg nivå. Utvecklingen har varit densamma i alla åldersgrupper. Bland de utrikes födda männen har också *andelen sysselsatta* ökat och närmast sig sysselsättningsgraden för de inrikes födda. För kvinnorna är mönstret något annorlunda. Även utrikes födda kvinnors sysselsättning har ökat såväl i antal som i andel av befolkningen, men ökningen har inte varit lika snabb som för inrikes födda kvinnor. Oavsett bakgrund är sysselsättningsgraden lägre för kvinnor än för män, och sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor är större än mellan inrikes och utrikes födda män.

Sysselsättningsgraden är låg bland nyanlända, men stiger med vistelsetid. Även utbildningsnivå har ett starkt samband med sysselsättningsnivån.

Tabell 3.4 Andel sysselsatta kvinnor bland nyanlända skyddsbehövande och anhöriga efter vistelsetid, procent

Vistelse-tid i år	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1	6,0	5,4	5,8	5,4	7,8	7,9
2	10,5	9,7	10,2	10,2	14,6	---
3	15,5	14,6	18,5	17,5	---	---
4	20,1	22,9	24,3	---	---	---
5	27,7	29,4	---	---	---	---

Tabell 3.5 Andel sysselsatta män bland nyanlända skyddsbehövande och anhöriga efter vistelsetid, procent

Vistelse-tid i år	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1	12,7	12,4	14,8	15,0	22,4	23,5
2	22,1	22,4	24,2	28,2	37,5	---
3	31,0	31,4	37,1	41,7	---	---
4	37,3	42,8	48,6	---	---	---
5	45,7	51,9	---	---	---	---

Sysselsättningsgraden bland unga bosatta i områden med lokala utvecklingsavtal är betydligt lägre än bland unga bosatta i andra typer av

områden. Skillnaden är i storleksordningen 12-14 procentenheter.

Tabell 3.6 Andel sysselsatta bland inrikes respektive utrikes födda 15-74 år, procent

År	Inrikes födda män	Utrikes födda män	Inrikes födda kvinnor	Utrikes födda kvinnor
2005	69,2	59,5	64,4	52,6
2006	69,9	60,6	65,0	52,3
2007	70,8	61,8	65,9	53,3
2008	70,7	63,6	66,0	53,2
Förändring 2005-2008	+1,5	+4,1	+1,6	+0,6

Källa: SCB, AKU årsmedeltal 2005-2008

Arbetslösheten har gått ner kraftigt sedan 2005, särskilt bland utrikes födda män, även om den ligger på en betydligt högre nivå än för inrikes födda män.

Utrikes födda ungdomar i åldern 15-24 år tillhör emellertid en av de grupper som har det svårast på arbetsmarknaden, med en arbetslöshet som 2008 uppgick till 26,0 procent, jämfört med 19,6 procent bland inrikes födda ungdomar. En annan grupp som upplever stora svårigheter att komma in på arbetsmarknaden är utrikes födda kvinnor.

Tabell 3.7 Andel arbetslösa bland inrikes respektive utrikes födda 15-74 år, procent

År	Inrikes födda män	Utrikes födda män	Inrikes födda kvinnor	Utrikes födda kvinnor
2005	6,8	14,8	6,8	13,5
2006	5,9	13,2	6,3	13,0
2007	5,0	11,4	5,4	12,4
2008	5,0	11,3	5,5	12,8
Förändring 2005-2008	-1,8	-3,5	-1,3	-0,7

Källa: SCB, AKU, årsmedeltal 2005-2008

Av de utrikes födda som har minst två års högskolestudier har 60 procent ett kvalificerat arbete. Andelen ökar med vistelsetiden i Sverige. Av de som är födda utanför Europa och som bott i Sverige mellan tre och nio år har ca 40 procent ett kvalificerat arbete. Detta kan jämföras med att ca 90 procent av inrikes födda akademiker har ett arbete som motsvarar kvalifikationsnivån (*Arbetsutbud, sysselsättning och utländsk bakgrund*, Ds 2007:4).

Nystartsjobb når personer och grupper som står långt från arbetsmarknaden. Under 2008 hade i genomsnitt 15 900 personer per månad ett nystartsjobb och de första sex månaderna 2009

var antalet 19 900. Av dessa var 33 procent utrikes födda.

Från och med den 1 juni 2008 infördes ändrade villkor även för *instegsjobb*, där ett subventionerat arbete kombineras med studier i svenska. Syftet var att underlätta för fler nyanlända invandrare att få sådana arbeten. I juni 2009 hade 2 600 ett instegsjobb. Se vidare avsnitt 4.5.11 under utgiftsområde 14.

Eget företagande är ungefär lika vanligt bland utrikes och inrikes födda män. Däremot är utrikes födda kvinnor något oftare företagare jämfört med inrikes födda kvinnor.

De senaste åren har antalet utrikes födda män som är egna företagare ökat kraftigt. *Andelen* företagare bland de sysselsatta har dock legat kvar på samma nivå, eftersom antalet anställda ökat i samma takt som antalet företagare.

Antalet utrikes födda kvinnor som är egna företagare har varit konstant åren 2005–2008. Eftersom antalet med en anställning samtidigt har ökat, har *andelen* företagare bland utrikes födda kvinnor minskat.

Tabell 3.8 Andel företagare inkl. medhjälpande hushållsmedlemmar bland de sysselsatta, inrikes respektive utrikes födda 15-74 år, procent

År	Inrikes födda män	Utrikes födda män	Inrikes födda kvinnor	Utrikes födda kvinnor
2005	15,0	15,1	5,5	7,1
2006	15,1	15,4	5,6	7,0
2007	14,8	15,4	5,7	6,5
2008	14,3	15,1	5,9	6,1
Förändring 2005–2008	-0,6	0	+0,4	-1,0

Från och med 2008 driver Nutek, numera Tillväxtverket, ett *program för företagare med utländsk bakgrund*. Syftet är att fler företag ledda av personer med utländsk bakgrund ska utvecklas och växa.

Utveckling och ytterligare resultat inom arbetsmarknadsområdet redovisas närmare under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Utveckling och resultat rörande företagande redovisas närmare under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Utbildningsresultat och likvärdighet i grund- och gymnasieskolan

Andelen elever som lämnar grundskolan med fullständiga betyg har ökat något mellan läsåren 2005/06 och 2007/08. Det finns dock ett bety-

dande prestationsgap mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund.

Tabell 3.9 Andel elever med svensk respektive utländsk bakgrund som lämnar grundskolan med fullständiga betyg, procent

Läsår	Pojkar med svensk bakgrund	Pojkar med utländsk bakgrund	Flickor med svensk bakgrund	Flickor med utländsk bakgrund
2005/06	75,1	57,1	81,6	65,7
2006/07	75,7	56,6	81,6	65,1
2007/08	76,3	57,7	82,2	64,5
Förändring 05/06–07/08	+1,2	+0,6	+0,6	-1,2

Källa: Skolverket

Bland de som påbörjade en gymnasieutbildning 2005 hade 74 procent av kvinnorna och 69 procent av männen med svensk bakgrund fullföljt den inom tre år. Bland elever med utländsk bakgrund var motsvarande andel 56 procent för kvinnor och 47 procent för män. Fullföljandegraden är alltså lägre bland elever med utländsk bakgrund. Bland de med utländsk bakgrund som fullföljer gymnasiestudierna är övergångsfrekvensen till högskolan inom ett år nästan dubbelt så hög som bland de med svensk bakgrund.

En mer detaljerad redovisning av resultaten i grund- och gymnasieskolan återfinns under utgiftsområde 16 Utbildning.

Språk och utbildning för vuxna

Svenskundervisning för invandrare (sfi)

Lsåret 2007/08 deltog 74 000 elever i svenskundervisning för invandrare (sfi). Antalet deltagare ökade med 8 700 från läsåret innan, och är den högsta någonsin. 56 procent av deltagarna var kvinnor och 44 procent män.

Sfi anordnades av 259 kommuner under läsåret, en ökning med åtta kommuner från läsåret dessförinnan. I många av kommunerna är sfi en liten verksamhet. I 63 kommuner var elevantalet under 50, varav i 18 kommuner lägre än 25. Bara 122 kommuner eller kommunalförbund hade fler än 100 elever 2007/08.

Deltagarna i sfi läsåret 2007/08 talade över 140 skilda modersmål varav många endast talades av enstaka elever. En fjärdedel av eleverna talade arabiska, som var det vanligaste modersmålet bland deltagarna. De därefter vanligaste modersmålen var thailändska, somaliska och polska.

Av eleverna hade ungefär 60 procent minst en tioårig utbildning sedan tidigare, 16 procent en utbildning på 7–9 år och knappt 24 procent en utbildning som var sex år eller kortare.

Tabell 3.10 Studieresultat två år efter kursstart i sfi

Läsår	Antal nybörjare	därav andel (%) som två år efter kursstarten			
		fått godkänt på kurs 3D	fått godkänt på någon lägre kurs	fortsatt utb nästa läsår	avbrutit utb/gjort studie-uppehåll
2003/04	23 330	32,7	30,3	3,0	34,0
2004/05	21 615	32,8	29,1	3,1	34,9
2005/06	26 145	32,5	30,6	2,7	34,1
Förändring	2 815	-0,2	+0,3	-0,3	+0,1

Källa: Skolverket

Målgruppspecifika utbildningar i svenska för nyanlända invandrare anordnas på flera håll i landet. I Stockholms län har riktade utbildningar för deltagare med viss yrkesbakgrund genomförts sedan 2001. Stockholms universitet har under 2008 på uppdrag av regeringen utvärderat utbildningarna i Stockholms län. I rapporten "De är ju mina kolleger" redovisas bl.a. att deltagare med samma yrkesbakgrund förstärkte studiemotivation, självkänsla och bidrog till hög studietakt. Vidare att yrkesidentiteten var en utgångspunkt för hur undervisningen organiserades.

I rapporten konstaterar Stockholms universitet vidare att undervisningsformen kan utgöra en strategisk satsning som kan främja ett positivt tillväxtklimat i samhället, öka de nyanländas livskvalitet och minska utanförskapet om de nyanländas kompetenser blir erkända, förädlade och tillvaratagna på ett optimalt sätt. I ett regionalt perspektiv kan utbildningsformen fungera som en infrastruktur för det goda integrationsarbetet genom att tillåtas bli en mötesplats och en arena för samhälls-information, rådgivning och vägledning, stöd för företagsamhet och rekrytering samt bildning och livslångt lärande.

Vuxenutbildning och högre utbildning

Enligt Högskoleverket hade 18 procent av nybörjarna vid universitet och högskolor under läsåret 2007/08 utländsk bakgrund, utbytesstudenter och s.k. free movers, dvs. utländska studerande som kommit till Sverige på egen hand, exkluderade. Det betyder att andelen nybörjare med utländsk bakgrund ungefär motsvarar deras andel av befolkningen. Personer med västeuropeisk eller iransk bakgrund är väl representerade

bland högskolestudenterna, medan personer med afrikansk bakgrund är kraftigt underrepresenterade. Oavsett bakgrund är andelen som påbörjar en utbildning högre bland kvinnor än bland män.

Andelen studenter med utländsk bakgrund varierar också mellan olika ämnesområden. Studenter med utländsk bakgrund börjar oftare på naturvetenskapliga utbildningar och på vårdutbildningar än på humanistiska och samhällsvetenskapliga utbildningar.

Resultat av universitetsutbildning och vuxenutbildning redovisas närmare under utgiftsområde 16 Utbildning.

Diskriminering och gemensam värdegrund

Regeringens strategi för integration anger även en effektiv bekämpning av diskriminering och stärkandet av en gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av en tilltagande mångfald som strategiska områden för integrationspolitiken. Resultat av insatser mot diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet behandlas i denna volym av budgetpropositionen under avsnittet Diskriminering. Resultat av regeringens insatser för gemensam värdegrund redovisas delvis under avsnittet om diskriminering och delvis inom utgiftsområde 1 under avsnittet Demokratipolitik.

Hälsa

Försäkringskassans uppföljningar visar att ohälsotalen under 2008 var de lägsta sedan 2000. Skillnaderna i ohälsotal mellan kvinnor och män minskar medan de ökar mellan inrikes födda och vissa grupper av utrikes födda. Oavsett kön och födelseregion är ohälsotalet högre bland utrikes födda än bland inrikes födda. Invandrare med utomeuropeiskt ursprung uppger också tre till fyra gånger så ofta som inrikes födda att de har dålig eller mycket dålig hälsa.

Flyktingar har ofta varit utsatta för stark stress före och under flykten till Sverige och är inte sällan socialt och ekonomiskt utsatta även sedan uppehållstillstånd har beviljats. Psykisk ohälsa är också ett större problem hos nyanlända flyktingar än hos andra invandrare.

3.4.7 Analys och slutsatser

Strategi för integration

Regeringen har i skrivelsen *Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration* (skr. 2008/09:24) presenterat en övergripande analys av utvecklingen på integrationsområdet. Analysen som bl.a. baseras på statistik, forskning och utvärderingar gäller väsentligen som underlag för regeringens fortsatta arbete. Analysunderlaget kompletteras här främst med anledning av konjunkturförändringar, insatser som genomförts, resultaten av dessa samt utvärderingar och annat kunskapsunderlag som tillkommit sedan hösten 2008.

Nyanländas etablering

Den nya ansvarsfördelningen mellan myndigheter för mottagande av nyanlända flyktingar m.fl. har inneburit en rationalisering av arbetet. Ett mer regionaliserat förhållningssätt i introduktionen för nyanlända där kommuner samverkar i högre utsträckning är en positiv utveckling som också innebär att den enskilde individen bör ha fått ökade möjligheter att hitta försörjning och boende.

Mottagandet av nyanlända skiljer sig åt mellan de mottagande kommunerna. Flera kommuner tar emot fler än det överenskomna antalet, medan andra tar emot färre. Detta innebär problem för den regionala planeringen. Fortsatt utveckling av regionala lösningar i mottagandet och introduktionen är därför angeläget.

Genom den organiserade vidareflyttningen har möjligheterna förbättrats för nyanlända att få tillgång till en god arbetsmarknad inom pendlingsavstånd och ett bättre boende även i ett senare skede, främst när en familjeåterförening sker. Det har också medfört en fortsatt utveckling av samverkan mellan kommuner i ett regionalt och nationellt perspektiv. Detta har bidragit till att jämna ut de kommunala obalanserna i mottagandet.

En ökad regional samordning får även effekter för sfi-undervisningen med möjligheter till yrkesinriktad sfi där flera kommuner samarbetar. Sfi-undervisningen har dock, trots goda intentioner och bra exempel, fortfarande brister som riskerar att förlänga tiden det tar för nyanlända personer att komma i arbete. En förbättring av

sfi-undervisningen är därför nödvändig. Incitamenten för individen att snabbt lära sig svenska och kunna försörja sig själv samt för kommunerna och myndigheterna att utveckla sina insatser behöver också förstärkas ytterligare.

I avsikt att öka andelen som inom rimlig tid blir godkända i sfi beslutade riksdagen den 20 maj 2009 om en lag om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulanssättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus). Bonusen ska stimulera nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska. Det blir möjligt att få sfi-bonus i 13 försökskommuner. Ytterligare 15 kommuner har utsetts till jämförelsekommuner. Såväl försöks- som jämförelsekommunerna får medel för kvalitetshöjande insatser inom sfi. Den nya lagen (SFS 2009:657) träder i kraft den 1 oktober 2009.

Urbant utvecklingsarbete

Befolkningen i stadsdelar med utbrett utanförskap riskerar att särskilt missgynnas av konjunkturedgången. Utflyttning av invånare som får arbete, inflyttning av personer med lägre inkomster som inte lyckats ta sig in på bostadsmarknaden i andra områden samt hög inflyttning av nyanlända invandrare kan medföra att en generell sysselsättningsnedgång och svag ekonomisk utveckling ger större utslag i de mest utsatta stadsdelarna än generellt i landet. Särskilt bland unga i dessa stadsdelar har arbetslösheten ökat starkt sedan finanskrisens början.

Arbete och företagande

Utrikes födda har som grupp en svagare anknytning till arbetsmarknaden än inrikes födda. Utrikes födda, i synnerhet ungdomar, kan därför förväntas drabbas av högre arbetslöshet och lägre sysselsättningsgrad framöver än inrikes födda till följd av den ekonomiska krisen. Nyanlända invandrare får det ännu svårare vid ett sämre konjunkturläge att etablera sig på arbetsmarknaden. Ett av många hinder för denna grupp är att arbetsgivare kan ha svårt att värdera deras utbildningar och yrkeserfarenhet och i stället väljer att anställa personer som redan är etablerade på arbetsmarknaden vilket leder till ytterligare marginalisering.

Reformer som kan leda till en högre sysselsättningsgrad och ett snabbare arbetsmarknadsinträde bland nyanlända är därför angelägna. Regeringen har tidigare presenterat en rad reformer för ökat utbud och efterfrågan på arbetskraft samt för bättre matchning på arbetsmarknaden. För närvarande bereds också en reformering av mottagningssystemet för nyanlända för att få ett mer flexibelt, stabilt och arbetsmarknadsorienterat system.

Företagandet har dock ökat kraftigt de senaste åren bland utrikes födda män, medan det legat konstant bland utrikes födda kvinnor. Regeringen har initierat en rad åtgärder för att underlätta start och drift av företag bland personer med utländsk bakgrund, t.ex. genom finansiering, rådgivning och mentorskap. Flera satsningar pågår till och med år 2010.

Grund- och gymnasieskolan

Det betydande prestationsgapet mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund är väl kartlagt och dess orsaker relativt väl kända. Utvecklingen på området är av långsiktig betydelse, då lågutbildade ungdomar med utländsk bakgrund tenderar ha en svårare situation på arbetsmarknaden än infödda ungdomar med motsvarande utbildningsbakgrund.

Regeringen bedömer att reformer som innebär allmänt höjd kvalitet i skolan kan förväntas få goda effekter för de elever som har svårast att uppnå skolans kunskapsmål. Grundskolan och gymnasieskolan reformeras för närvarande för att långsiktigt höja kvaliteten på utbildning för alla barn och ungdomar. Det kommer emellertid ta några år innan dessa reformer ger full effekt i resultaten.

Uppföljningar tyder på betydande skillnader i vilket stöd skolor och skolhuvudmän erbjuder nyanlända elever under de första åren i Sverige, till exempel avseende stödundervisning i svenska och studiehjälper på modersmålet. Skolverket har i allmänna råd förtydligat hur skolor och skolhuvudmän bör utforma undervisning för nyanlända elever för att leva upp till skolförfattningarnas krav på likvärdig utbildning.

Utbildning för vuxna

Möjligheter att validera utbildning och yrkeserfarenhet som förvärvat utomlands gör att den kompetens som finns i landet kan tillvaratas bättre på arbetsmarknaden. Ett stort antal reformer som innebär utbyggnad av antalet utbildningsplatser för vuxna eller förstärker möjligheterna till validering av utländska utbildningar och yrkeserfarenheter har sju satts under året. Bland annat har Myndigheten för yrkeshögskolan med ett nationellt samordningsansvar för validering av utländska yrkesutbildningar, inrättats från och med den 1 juli 2009.

Resurserna för kompletterande utbildningar för utländska akademiker har förstärkts, och regeringen har i propositionen *Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringens tid* (prop. 2008/09:175) presenterat förslag om en rättssäker och effektiv ordning för erkännande av hälso- och sjukvårdsutbildningar från tredje land. I propositionen redovisar regeringen även hur bedömning av utländsk utbildning bör samordnas och effektiviseras för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden. Regeringen avser att noga följa genomförandet och effekterna av dessa reformer, inte minst avseende arbetsmarknadseffekter för utrikes födda deltagare.

3.5 Riksrevisionens iakttagelser

Riksrevisionen har granskat årsredovisningen för Avvecklingsmyndigheten för Integrationsverket för perioden den 1 januari 2008 till och med den 31 augusti 2008, då avvecklingsmyndighetens verksamhet upphörde. Revisionsberättelsen innehåller inga anmärkningar.

Ungdomsstyrelsen fördelar stöd till organisationer bildade på etnisk grund. Riksrevisionen har som ett led i den årliga revisionen av Ungdomsstyrelsen rekommenderat att myndigheten i vissa avseenden bör se över och tydliggöra hur bidragsbeslut kontrolleras, dokumenteras och följs upp. Enligt uppgift från Ungdomsstyrelsen kommer myndigheten att beakta Riksrevisionens rekommendationer i den fortsatta utvecklingen av bidragshandlingen.

3.6 Politikens inriktning

Integrationsstrategin genomförs

Hösten 2008 presenterade regeringen en strategi för integrationspolitikens genomförande under 2008–2010 (skr. 2008/09:24 *Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration*). I strategin slog regeringen fast sju inriktningar för integrationspolitiken under perioden. Dessa inriktningar är:

- ett effektivt system för mottagande och introduktion för nyanlända,
- fler i arbete och fler företagare,
- bättre utbildningsresultat och likvärdighet i skolan,
- bättre språkkunskaper och utbildningsmöjligheter för vuxna,
- en effektiv bekämpning av diskriminering,
- en positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap, samt
- en gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av en tilltagande mångfald.

Dessa inriktningar ligger fast och genomförandet av de insatser som aviserades i samband med strategin har inletts. Fokus under 2010 ligger på fortsatt genomförande och utveckling av insatserna, utvärdering av deras effekter samt uppföljning av integrationspolitikens resultat. Redovisningar av det fortsatta genomförandet av insatserna återges, förutom i detta avsnitt, även under utgiftsområdena 1 Rikets styrelse, avsnittet Demokratipolitik, 13 avsnittet Diskriminering, 14 Arbetsmarknad, 16 Utbildning och universitetsforskning samt 24 Näringsliv.

Regeringen avser att vid behov komplettera eller justera insatserna, främst med anledning av förändringar i arbetsmarknadsläget.

Snabbare etablering för nyanlända

Regeringen beslutade den 3 april 2007 att tillsätta en utredning med uppdrag att se över och lämna förslag om ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagande samt andra insatser som sammantaget påskyndar och ökar möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden (dir. 2007:52). Utredningen överlämnade sitt betänkande *Egenansvar – med professionellt stöd* (SOU

2008:58) den 2 juni 2008. Utredningens förslag har remissbehandlats och regeringen avser att under hösten 2009 lämna en proposition till riksdagen med förslag som påskyndar arbetsmarknadsetableringen för nyanlända flyktingar och övriga skyddsbehövande m.fl. samt deras anhöriga. Regeringen har beslutat om en lagrådsremiss med förslag till en ny lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Den reform som föreslås innebär bl.a. att staten tar ett större ansvar för nyanländas etablering. Arbetsförmedlingen ska enligt lagförslaget ha ett samordnande ansvar för att påskynda den nyanländes etablering. En statlig ekonomisk ersättning till den nyanlände som villkoras med ett aktivt deltagande i aktiviteter kommer att införas. En ny aktör – etableringslots – ska införas för att stödja den nyanlände att hitta sin väg till arbete. Den nyanlände ska själv kunna välja lots. Med reformen vill regeringen uppnå en snabbare etablering på arbetsmarknaden, starkare incitament, ökad egenmakt och valfrihet för individen, klara och tydliga ansvarsförhållanden och bättre tillvaratagande av individens kompetens.

Integrationen följs upp, insatser utvärderas

Regeringen avser att återkomma till riksdagen under 2010 med en särskild skrivelse om integrationspolitikens resultat och genomförda insatser. Resultatredovisningen baseras i huvudsak på de indikatorer som redovisas i tabell 3.11. Dessa indikatorer kommer också att kompletteras med andra former av uppföljningar.

Tabell 3.11 Indikatorer för uppföljning av integrationspolitiken

Område	Indikator
Ett effektivt system för mottagande och introduktion för nyanlända	Andel som förvärvsarbetar 2-4 år efter folkbokföring (födda EU/EES samt utom EU/EES)
	Andel aktiva 2- 4 år efter folkbokföring dvs. i sysselsättning eller reguljär utbildning (födda EU/EES samt utom EU/EES)
Fler i arbete och fler företagare	Andel som förvärvsarbetar (födda i Sverige, Norden, EU/EES samt utom EU/EES)
	Andel som var förvärvsarbetande föregående år och som fortfarande förvärvsarbetar i år (födda i Sverige, Norden, EU/EES samt utom EU/EES)
	Andelen (födda i Sverige, Norden, EU/EES samt utom EU/EES) som var arbetslösa föregående år och som har fått arbete (öppet arbetslösa samt i program)
	Andelen eftergymnasialt utbildade (födda i Sverige, Norden, EU/EES samt utom EU/EES) som har ett arbete som kräver eftergymnasial kompetens
	Andel företagare av de som förvärvsarbetar (födda i Sverige, Norden, EU/EES samt utom EU/EES)
Bättre utbildningsresultat och likvärdighet i skolan	Andel elever (med svensk bakgrund respektive med utländsk bakgrund födda i Sverige, Norden, EU/EES samt utom EU/EES) som nått målen i årskurs tre
	Andel elever (födda i EU/EES samt utom EU/EES) som har gymnasiebehörighet och som har folkbokförts <u>efter</u> skolstart jämfört med elever med svensk bakgrund
	Andel elever (med svensk bakgrund respektive med utländsk bakgrund födda i EU/EES samt utom EU/EES) som har gymnasiebehörighet och som har folkbokförts <u>före</u> skolstart
	Andel elever (födda i Sverige, Norden, EU/EES samt utom EU/EES) som är behöriga till högskola
Bättre språkkunskaper och utbildningsmöjligheter för vuxna	Andel av målgruppen som har godkänt på nationellt prov i sfi
	Andel sfi-lärare med pedagogisk högskoleexamen
	Mediantid från folkbokföring till godkänt i sfi
En effektiv bekämpning av diskriminering	Antal anmälningar till DO rörande etnisk diskriminering under året ⁴
	Antal fall rörande etnisk diskriminering som DO har tagit till domstol under året och som lett till fällande domar ⁴
	Antal förlikningar rörande etnisk diskriminering som DO ingått under året ⁴
En positiv utveckling i stadsdelar med utbredd utanförskap	Andel som förvärvsarbetar boende i områden med lokala utvecklingsavtal (LUA) uppdelat på samtliga samt födda i Sverige, Norden, EU/EES och utom EU/EES
	Andelen längst bort från arbetsmarknaden (personer som haft försörjningsstöd i minst 10 månader och samtidigt inte haft andra inkomstbaserade bidrag ⁵) i LUA-områdena jämfört med motsvarande andel i hela landet
	Andel unga i åldrarna 20 – 24 år som varken förvärvsarbetar eller studerar jämfört mellan unga i LUA-områden och i hela landet
	Andel elever i LUA-områdena som är behöriga till gymnasium jämfört med hela landet
	Skillnad i sysselsättning mellan in- och utflyttare i LUA-områden
	Andel som anger att de oroar sig mycket eller ofta för brott, jämförelse mellan boende i LUA-områden och befolkning i hela landet
En gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av en tilltagande mångfald	Andel förtroendevalda födda i Sverige, Norden, EU/EES samt utom EU/EES
	Andelen i chefsposition (födda i Sverige, Norden, EU/EES samt utom EU/EES)
	Antal anmälningar av främlingsfientliga hatbrott under mätperioden
Medborgarskap	Andel av utrikes födda som förvärvat svenskt medborgarskap efter att ha varit bosatt i Sverige i sex år

⁴ Fall som rör diskriminering i arbetslivet ska dessutom redovisas särskilt

⁵ arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, sjuk- eller rehabiliteringspenning, sjuk- eller aktivitetsersättning

Statens roll i urban utveckling förtydligas

Regeringen har tecknat lokala utvecklingsavtal med 21 kommuner rörande 38 stadsdelar där utanförskapet är utbrett. Avtalen gäller för perioden 2008–2010. Avtalen anger, tillsammans med innehållet i förordningen (2008:348) om urbant utvecklingsarbete, former och inriktningar för statliga myndigheters samverkan med kommunerna i syfte att minska utanförskapet i stadsdelarna.

Under 2009 har regeringen initierat flera utvärderingar av såväl formerna för som resultaten av det urbana utvecklingsarbetet. Utvärderingarna kommer att utgöra en grund för regeringens ställningstagande om utformningen av det urbana utvecklingsarbetet efter den nuvarande avtalsperioden.

Sfi-bonus – ekonomiska incitament för snabbare språkinläring prövas

Riksdagen har beslutat om en försöks-verksamhet med sfi-bonus för att stimulera nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska (prop. 2008/09:156, bet. 2008/09:AU8, rskr. 2008/09:255). Försöket syftar till att undersöka om ökade ekonomiska incitament kan leda till att fler elever klarar sina sfi-studier snabbare. Deltagare som fått betyget Godkänt i sfi inom tolv månader från kursstart kan få en bonus om högst 12 000 kronor. Målgruppen för försöket är invandrare, dock inte arbetskraftsinvandrare eller gäststuderande, som folkbokförs i Sverige för första gången mellan den 1 juli 2009 och den 30 juni 2010 och som har deltagit i undervisning i svenska för invandrare (sfi) i någon av försökskommunerna. Försöket ska utvärderas av Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

Mentorskap

Brist på nätverk är en av faktorerna som försvårar nyanlända invandrades etablering i Sverige. Mentorskap är en beprövad metod för att skapa nätverk och för kompetensutveckling. För nyanlända med yrkesutbildning kan mentorskap vara ett sätt att upprätthålla yrkesidentiteten och öppna kontakter med yrkesaktiva i samma bransch i Sverige. Ett mentorskapsprojekt som

innebär matchning av mentor och adept på grundval av yrke eller tidigare erfarenhet kan kombineras med mentorskap i andra former, t.ex. samhällelig guidning, stöd med studier eller vägledning till engagemang inom ideella organisationer som kan förstärka nyanländas nätverk och därmed också öka möjligheterna till arbete. Regeringen avser ta initiativ till ett mentorsprojekt där ideella organisationer medverkar.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Integrationsåtgärder

Tabell 3.12 Anslagsutveckling 1:1 Integrationsåtgärder

Tusental kronor

2008	Utfall	51 294	Anslags-sparande	30 202
2009	Anslag	25 000 ¹	Utgifts-prognos	42 093
2010	Förslag	48 905		
2011	Beräknat	127 905		
2012	Beräknat	127 905		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för åtgärder som stimulerar integrationsprocesserna i samhället, för uppföljning och utvärdering av integrationen på nationell och lokal nivå och för att bryta utanförskapet.

Regeringens överväganden

Anslaget tillfördes 4 miljoner kronor från 2009 för uppföljning och utvärdering av integrationen på nationell och lokal nivå. Vidare tillfördes anslaget 2 miljoner kronor för 2009 för att stärka samverkan och koordinering av länsstyrelsernas arbete med nyanländas introduktion och det arbete som bedrivs gemensamt av länsstyrelserna, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Inom anslaget inryms också medel för stöd till organisationer bildade på etnisk grund.

Medel för länsstyrelsernas arbete med nyanländas introduktion ingår i tidigare beräknad anslagsram på anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktmottagande*. Regeringen föreslår att 2 miljoner kronor för 2010 för detta ändamål

överförs från anslaget 1:2 till anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder*.

Riksdagen har den 20 maj 2009 beslutat om en proposition om sfi-bonus till personer som uppfyller vissa villkor i undervisning i svenska för invandrare (prop. 2000/09:156, bet. 2008/09:AU8, rskr. 2008/09:255). Under 2009–2011 pågår en försöksverksamhet och medel finns beräknade på anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* för detta ändamål. För 2010 och 2011 föreslås att 19 miljoner kronor respektive år överförs från anslaget 1:2 till anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder* för försöksverksamheten. För en eventuell sfi-bonus på nationell nivå finns beräknade medel på anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* om 81 miljoner kronor för 2011 och 100 miljoner kronor för 2012 som föreslås beräknas på anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder* fr.o.m. 2011. Anslaget 1:2 minskas med motsvarande belopp. Erfarenheter från och utvärderingen av försöket kommer att beaktas i regeringens fortsatta arbete med en sfi-bonus.

Regeringen avser även att genomföra ett treårigt mentorsprojekt under perioden 2010–2012 för att öka möjligheterna för nyanlända att komma in på arbetsmarknaden. Brist på nätverk är en av flera faktorer som försvårar nyanlända invandras etablering i Sverige. Mentorskap är en beprövad metod för att skapa nätverk och kan också vara ett sätt att ge nyanlända möjligheten att vidga sina nätverk genom att delta i ideella organisationers verksamhet, vilket på sikt kan skapa kontakter som kan leda till arbetslivet.

För genomförandet av ett projekt med ovanstående inriktning föreslås att anslaget ökas med 5 miljoner kronor per år under perioden 2010–2012. Finansiering sker genom att anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen avser att under hösten 2009 lämna en proposition om politiken för den ideella sektorn, i vilken det föreslås att det fr.o.m. 2010 genomförs ett tioårigt forskningsprogram om det civila samhället (se utgiftsområde 17, avsnitt 15.4.3.). För att bidra till finansieringen av forskningsprogrammet föreslås att anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder* minskas med 95 000 kronor för att tillföras anslaget 13:6 *Insatser för den ideella sektorn* under utgiftsområde 17.

Regeringen föreslår att ett anslag på 48 905 000 kronor anvisas för 2010. För 2011

och 2012 beräknas anslaget till 127 905 000 kronor för respektive år.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt nedan.

Tabell 3.13 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Integrationsåtgärder

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	25 000	25 000	25 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-19 217	-21 217	-21 217
Överföring till/från andra anslag	43 122	124 122	124 122
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	48 905	127 905	127 905

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FIU1). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.7.2 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tabell 3.14 Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tusental kronor			
År	Slagslag	Belopp	Övrigt
2008	Utfall	4 651 430	Anslags-sparande 1 061 350
2009	Anslag	4 888 398 ¹	Utgifts-prognos 4 775 777
2010	Förslag	4 284 328	
2011	Beräknat	3 808 172	
2012	Beräknat	2 913 083	

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FIU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FIU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FIU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FIU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för statlig ersättning till kommuner och landsting för kostnader i samband med mottagandet och introduktionen av flyktingar m.fl. och deras anhöriga. Huvuddelen av den statliga ersättningen utgår i form av schablonersättning som lämnas till kommunerna med ett fast belopp per mottagen person. Beloppet fördelas över minst två år och börjar betalas ut månaden efter det att flyktingen har folkbokförts i en kommun. Därutöver lämnas ersättning för faktiska kostnader för försörjningsstöd och vissa andra kostnader för äldre, varaktigt sjuka, barn utan vårdnadshavare och för personer med funktionshinder.

Migrationsverket gör en bedömning av antalet mottagna flyktingar m.fl. inklusive anhöriga till dessa som baseras på prognosunderlag för antalet asylsökande, antal och andel bifallsbeslut

samt antaganden om antalet anhöriga till flyktingar som kommer till Sverige. Schablonbeloppen baseras på antaganden om prisbasbeloppets storlek för respektive år. Beloppen omräknas årligen med prisbasbeloppets förändring som grund.

Regeringen avser att i höst lämna en proposition om reformering av mottagandet av nyanlända invandrare med förslag om förbättringar för nyanländas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet. En lagrådsremiss har som tidigare redovisats beslutats av regeringen och i den föreslås att reformen ska träda i kraft den 1 december 2010. Förslagen i lagrådsremissen och kommande proposition innebär behov av förändringar i anslagskonstruktionen och behov av överföring av medel till andra utgiftsområden och anslag vilket redogörs för nedan.

Regeringens överväganden

Kommunmottagandet av flyktingar m.fl. förväntas fortsatt minska under 2010 och framåt. Främsta skälet är en tydlig tendens till fortsatt minskat antal asylsökande samt en låg bifallsandel. Denna tendens innebär ett minskat anslagsbehov för 2010 jämfört med 2009.

I budgetpropositionen för 2009 ingick i den beräknade anslagsnivån för 2010 respektive 2011 medel motsvarande 920 miljoner kronor för en reformering av mottagandet av nyanlända och för förbättring av nyanländas möjligheter till etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Regeringen har beslutat om en lagrådsremiss och en proposition beräknas att lämnas till riksdagen senare i höst. I lagrådsremissen föreslås att datum för ikraftträdande av förslagen ska vara den 1 december 2010.

Anslagsförändringar på grund av proposition om nyanländas etablering

Ovan nämnda lagrådsremiss och en kommande proposition om nyanländas etablering innehåller förslag om ändrad ansvarsfördelning, en statlig etableringsersättning till individen samt införande av en etableringslots. Förslagen innebär behov av nya anslag på statsbudgeten och omfördelning av anslagsmedel till andra utgiftsområden och anslag. Beräknade medel för 2011 och 2012 som ännu inte kan fördelas ut på andra anslag ingår därför tills vidare i beräkningen för

anslaget 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande.

Ersättning till kommuner

Nuvarande anslag för kommunersättningar bibehålls men minskas eftersom det nuvarande ersättningssystemet kommer att avse färre personer.

Medel för etableringsersättning

Ett nytt anslag förs upp på statsbudgeten under utgiftsområde 13 för detta ändamål. Se anslag 1:3 nedan.

Medel för ersättning till etableringslotsar och insatser för nyanlända

Ett nytt anslag förs upp på statsbudgeten under utgiftsområde 13 för detta ändamål. Se anslag 1:4 nedan.

Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Arbetsförmedlingen föreslås i ovan nämnda lagrådsremiss få ett utökat ansvar för vissa nyanlända invandrare vilket medför kostnader för förberedelser under 2010 respektive genomförandet av reformen från den 1 december 2010.

För 2010 beräknas ett behov av 50 miljoner kronor för utvecklingskostnader, uppbyggnad av nya funktioner och informationsinsatser hos Arbetsförmedlingen.

Vidare föreslår regeringen att Arbetsförmedlingen under 2010 utvidgar verksamheten med etableringssamtal, som under 2009 bedrivs som försöksverksamhet i tre avgränsade områden i landet, så att verksamheten fr.o.m. den 1 december 2010 omfattar alla nyanlända invandrare som ingår i målgruppen för den föreslagna lagen om etableringsinsatser. För denna utbyggnad av etableringssamtalen beräknas för 2010 ett behov av 43 miljoner kronor.

För 2010 beräknas ett totalt behov av förstärkning av Arbetsförmedlingens förvaltningsmedel med 93 miljoner kronor. Motsvarande medel föreslås överföras från anslag 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* till anslag 1:1 *Arbetsförmedlingen* under utgiftsområde 14. Regeringen avser att återkomma om kostnaderna för reformen under 2011 och 2012 i samband med budgetpropositionen för 2011.

Försäkringskassans förvaltningskostnader

Försäkringskassan ska ansvara för beräkning och utbetalning av statlig etableringsersättning.

För 2010 beräknas ett behov av förstärkning av Försäkringskassans förvaltningsmedel med 35 miljoner kronor. Motsvarande medel föreslås överföras från anslag 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* till anslag 2:1 *Försäkringskassan* under utgiftsområde 10. Regeringen avser att återkomma om kostnaderna för reformen under 2011 och 2012 i samband med budgetpropositionen för 2011.

Migrationsverkets förvaltningskostnader

Migrationsverket har i uppdrag att genomföra en kartläggning av de asylsökandes utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenheter. Regeringen bedömer att kartläggningen behöver utvecklas för att kunna utgöra underlag för Arbetsförmedlingens etableringssamtal och etableringsplaner för de som beviljas uppehållstillstånd men också för att öka möjligheterna till sysselsättning under tiden asylärendet prövas.

Regeringen avser att ge Migrationsverket i uppdrag att i samverkan med Arbetsförmedlingen utforma metod och metodstöd för en förbättrad kartläggning. En utgångspunkt för ett sådant uppdrag är att Arbetsförmedlingen i regel ska ha ett tillfredsställande underlag för etableringssamtal när reformen i den kommande propositionen om nyanländas etablering träder i kraft.

För 2010 beräknas ett behov av förstärkning av Migrationsverkets förvaltningsmedel med 10 miljoner kronor. Motsvarande medel föreslås överföras från anslag 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* till anslag 1:1 *Migrationsverket* under utgiftsområde 8. Regeringen avser att återkomma om kostnaderna för reformen under 2011 och 2012 i samband med budgetpropositionen för 2011.

Kostnader för förlängning av särskilda insatser för flyktingmottagandet

För åren 2007–2009 har medel funnits avsatta för extra ersättning till kommunerna för flyktingmottagande enligt förordning (2007:662) om extra ersättning till kommuner för att påskynda utlänningars etablering på arbetsmarknaden. Regeringen föreslår att motsvarande ersättning utgår till kommunerna för de personer som tas emot t.o.m. 30 november 2010. Regeringen avser i detta sammanhang att justera förutsättningarna för utbetalning för ersättningen per mottagen person. Utbetalning bör ske så att ersättning går till den kommun där personen är bosatt sex månader efter mottagandet. Av tidigare beräk-

nad anslagsram för 2010 föreslås att 71 miljoner kronor används för denna ersättning under 2010. Även för 2011 och 2012 uppstår kostnader till följd av denna ändring som kan beräknas till 128 miljoner kronor för 2011 och 20 miljoner kronor för 2012.

Under 2009 har medel om 3 miljoner kronor tillförts anslaget för insatser i samband med organiserad vidareflyttning. Av tidigare beräknad anslagsram för 2010 föreslås att 3 miljoner kronor får användas för motsvarande ändamål under 2010.

Beräknad anslagsnivå

Regeringen föreslår att ett anslag på 4 284 328 000 kronor anvisas för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 3 808 172 000 respektive 2 913 083 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt nedan.

Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	4 888 398	4 888 398	4 888 398
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-395 975	-288 809	-898 628
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-42 625	-75 342	-127 381
Volym	-146 470	-616 075	-790 306
Överföring till/från andra anslag	-19 000	-100 000	-100 000
Övrigt ²			-59 000
Förslag/beräknat anslag	4 284 328	3 808 172	2 913 083

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FIU1). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Avser teknisk korrigering för Integrationsverkets upphörande.

3.7.3 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare (nytt anslag)

Tabell 3.16 Anslagsutveckling 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

2008	Utfall		Anslags- sparande	0
2009	Anslag	0 ¹	Utgifts- prognos	0
2010	Förslag	7 000		
2011	Beräknat	547 000		
2012	Beräknat	1 168 000		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget ska användas för utbetalning av statlig etableringsersättning till personer som omfattas av den föreslagna lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Regeringens överväganden

Ett nytt anslag, 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare*, förs upp på statsbudgeten fr.o.m. 2010.

Regeringen föreslår att ett anslag på 7 000 000 kronor anvisas för 2010. Finansiering sker genom att anslaget 1:2 *Kommunersättning vid flyktingmottagande* minskas med motsvarande belopp. För 2011 beräknas anslaget till 547 000 000 kronor och för 2012 till 1 168 000 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt nedan.

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	7 000	547 000	1 168 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	7 000	547 000	1 168 000

¹ Nytt anslag på statsbudget fr.o.m. 2010.

3.7.4 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare (nytt anslag)

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

2008	Utfall		Anslags- sparande	0
2009	Anslag	0 ¹	Utgifts- prognos	0
2010	Förslag	10 000		
2011	Beräknat	320 000		
2012	Beräknat	360 000		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget ska användas för utbetalning av ersättning till etableringslotsar och för Arbetsförmedlingens insatser för vissa nyanlända invandrare.

Regeringens överväganden

Ett nytt anslag, 1:4 *Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare*, förs upp på statsbudgeten fr.o.m. 2010.

Regeringen föreslår att ett anslag på 10 000 000 kronor anvisas för 2010. Finansiering sker genom att anslaget 1:2 *Kommunersättning vid flyktingmottagande* minskas med motsvarande belopp. För 2011 beräknas anslaget till 320 000 000 kronor och för 2012 till 360 000 000 kronor. Regeringen avser att närmare överväga under vilket utgiftsområde medlen lämpligen bör långsiktigt budgeteras.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt nedan.

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:4 Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	10 000	320 000	360 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	10 000	320 000	360 000

¹ Nytt anslag på statsbudgeten fr.o.m. 2010.

3.7.5 1:5 Hemutrustningslån

Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:5 Hemutrustningslån

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2008	9 863	9 826	
2009	Anslag 14 519 ¹		20 926
2010	Förslag 8 519		
2011	Beräknat 8 519		
2012	Beräknat 8 519		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Flyktingar och vissa andra utlänningar kan få statliga lån till hemutrustning när de ska etablera hushåll i Sverige. Anslaget används för att täcka räntekostnader för upplåningen av medel för lån till hemutrustning. Omfattningen av låneverksamheten bestäms främst av antalet kommunmottagna flyktingar m.fl. (se tabell 3.2 i avsnitt 3.4.2) och i vilken utsträckning de väljer att ta lån. Underskottet i verksamheten – i huvudsak låneavgifter och bristande inbetalningar av räntor och amorteringar – täcks via anslaget.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Under 2010 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för hemutrustningslån upp till ett belopp om 1 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Kapitalupplåningen för hemutrustningslån sker i Riksgälds-

kontoret. Den totala låneskulden för upptagna hemutrustningslån beräknas uppgå till lite drygt 1,1 miljarder kronor vid utgången av 2009. För 2010 beräknas att låneskulden ligger kvar på samma eller en något lägre nivå. Lånebehovet bedöms fortsatt bli 1 200 000 000 kronor.

Beräknad anslagsnivå

Antalet kommunmottagna flyktingar beräknas fortsatt minska vilket får till följd ett minskat behov av nya lån. Antalet låneavgifter pga. främst ålder och svag betalningsförmåga beräknas dock öka. Från och med 2010 har anslagsbehovet sammanlagt beräknats minska med 6 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att ett anslag på 8 519 000 kronor anvisas för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 8 519 000 kronor respektive år.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt nedan.

Tabell 3.21 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:5 Hemutrustningslån

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	14 519	14 519	14 519
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-6 000	-6 000	-6 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 519	8 519	8 519

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU1). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.7.6 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare

Tabell 3.22 Anslagsutveckling 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2008		23 800	
2009	Anslag 13 000 ¹		11 710
2010	Förslag 16 000		
2011	Beräknat 16 000		
2012	Beräknat 16 000		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) är ansvarig myndighet för Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare inom EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar. Anslaget används för utbetalningar till projekt som beviljas medel inom ramen för Integrationsfonden. Projekt som kan få stöd är bl.a. utbildningsinsatser avseende samhällsinformation, språk, historia och kultur.

Under perioden 2007–2013 kommer sammanlagt cirka 825 miljoner euro, motsvarande ca 7,6 miljarder kronor, att fördelas mellan EU:s medlemsstater för att underlätta integrationen för nyanlända invandrare. EU-medlen avser projekt som påbörjats under 2007 men projektmedel har kunnat börja utbetalas först under 2009.

Regeringens överväganden

Anslagsbeloppet motsvarar EU:s finansiering av projekten. Inbetalningar från Europeiska kommissionen redovisas under inkomsttitel 6911 Övriga bidrag från EU.

För 2009 har Sverige tilldelats ca 3 miljoner kronor mer av fondmedlen än vad som tidigare beräknats. Motsvarande medel föreslås tillföras anslaget fr.o.m. 2010.

Regeringen föreslår att ett anslag på 16 000 000 kronor anvisas för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 16 000 000 kronor respektive år.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt nedan.

Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare

<i>Tusental kronor</i>			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	13 000	13 000	13 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	3 000	3 000	3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	16 000	16 000	16 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU1). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4 Diskriminering

4.1 Omfattning

Området omfattar åtgärder för att förebygga diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder, könsöverskridande identitet eller uttryck samt ålder. I området ingår fr.o.m. den 1 januari 2009 myndigheterna Diskrimineringsombudsmannen och Nämnden mot diskriminering.

Vidare ingår stöd till organisationers och stiftelsers verksamhet mot diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans. Förutom insatser mot diskriminering redovisas generella insatser som berör kön, etnisk tillhörighet eller funktionshinder även under områdena Integration och Jämställdhet inom detta utgiftsområde samt under området Handikapppolitik i utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom området Diskriminering

Miljoner kronor

	Utfall 2008 ¹	Budget 2009 ²	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Anslag inom område Diskriminering</i>						
2:1 Diskrimineringsombudsmannen		93	91	93	94	94
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.		39	38	25	25	25
Totalt för område Diskriminering	0	132	129	118	119	119

¹ Anslagen fördes upp på statsbudgeten 2009. 2008 redovisades utgifterna under anslagen 10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, 10:6 Jämställdhetsombudsmannen (JämO), 10:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO), 10:8 Handikappombudsmannen (HO) samt anslaget 10:2 Integrationsåtgärder, m.m.

² Inklusiva tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

År 2010 beräknas utgifterna inom området minska med 14 miljoner kronor jämfört med 2009. Minskningen förklaras bl.a. av att flera

temporära satsningar mot diskriminering avslutas 2009, t.ex. utbildningsinsatser om den nya diskrimineringslagen.

4.3 Mål

Målet för regeringens politik mot diskriminering är (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115):

- Ett samhälle fritt från diskriminering.

Regeringens politik mot diskriminering är inriktad på att:

- minska diskrimineringen och främja lika rättigheter i samhället oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck samt ålder,
- det ska finnas god kunskap om förekomst och omfattning av diskriminering i samhället och att det ska finnas kunskaper om mekanismer bakom diskriminering,
- arbetsgivare ska ha kunskap om diskrimineringslagstiftningen och ska arbeta för att förebygga diskriminering, och
- skapa förutsättningar för arbetet mot rasism och liknande former av intolerans.

4.4 Resultatredovisning

4.4.1 Resultat

En ny diskrimineringslag och en ny myndighet

I juni 2008 antog riksdagen regeringens proposition Ett starkare skydd mot diskriminering (prop. 2007/08:95, bet. 2007/08:AU7, rskr. 2007/08:219). En ny diskrimineringslag och en ny lag om Diskrimineringsombudsmannen trädde i kraft den 1 januari 2009.

Den nya diskrimineringslagen har ersatt jämställdhetslagen (1991:433) och sex andra civilrättsliga lagar vilket medfört bl.a. att skyddet mot diskriminering i stort sett är lika för de olika diskrimineringsgrunderna samtidigt som två nya diskrimineringsgrunder tillkommit – ålder och könsöverskridande identitet eller uttryck. Förbudet mot åldersdiskriminering är dock begränsat till utbildningsverksamhet och arbetslivet i vid mening. Det har också införts en ny påföljd, diskrimineringsersättning. Diskrimineringsersättningen ska både vara en ersättning för den

kränkning som överträdelsen innebär och verka avskräckande mot diskriminering.

En ny myndighet, Diskrimineringsombudsmannen som inrättades den 1 januari 2009, har tillsyn över att lagen följs. Detta innebär att Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Handikappombudsmannen (HO) och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) avvecklades den 31 december 2008. Resultaten av de tidigare fyra ombudsmännens verksamhet under 2008 redovisas eftersom stora delar av ombudsmännens verksamhet har flyttats över till Diskrimineringsombudsmannen.

I det följande redovisas resultat av insatser mot diskriminering under 2008. Inledningsvis beskrivs situationen rörande förekomst och upplevelser av diskriminering samt kunskap om diskriminering. Därefter redovisas resultat av verksamheten hos de tidigare ombudsmännen mot diskriminering. Avslutningsvis redovisas resultat av andra insatser mot diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans såsom stöd till organisationers och stiftelsers verksamhet.

Förekomst av diskriminering

Såväl aktuell forskning som de tidigare ombudsmannamyndigheternas rapportering ger stöd för att diskriminering förekommer inom olika samhällsområden. Kunskapen om förekomsten av diskriminering och form av diskriminering har ökat men det är svårt att få en tydlig bild av om diskrimineringen i samhället har ökat eller minskat. Exempelvis saknas det systematiserat insamlade om olika diskrimineringsgrunder som är jämförbara över tid. Det finns även olika metodproblem som påverkar forskningsresultatens tillförlitlighet. Anmälningens nägenheten är svår att överblicka.

Forskningen på diskrimineringsområdet är i huvudsak inriktad på att undersöka diskriminering inom arbetslivsområdet, särskilt vad gäller diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet. Exempelvis har ett antal studier som gjorts visat att personer med utländskt klingande namn i mindre utsträckning kontaktats av arbetsgivare och hyresvärdar än personer med svenskt klingande namn. Det finns även rapporter som visat på en hög grad av okunskap om diskrimine-

ringslagstiftningen hos arbetsgivare och andra relevanta samhällsaktörer.

Resultat av insatser hos Jämställdhetsombudsmannen (JämO)

Under 2008 inkom 350 anmälningar till JämO, vilket motsvarar en minskning med 15 procent jämfört med 2007. En femtedel av anmälarna under 2008 var män, vilket är en minskning jämfört med 2007.

Tabell 4.2 Fördelning av ärenden under 2008 per lag

Lag	Antal ärenden
Jämställdhetslagen (1991:43)	143
Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan	10
Lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering	53
Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	24
Föräldraledighetslagen (1995:584)	67
Övriga (ej JämO:s område)	53
Sammanlagt	350

JämO har under 2008 fått in sju anmälningar om diskriminering från de lokala verksamheterna mot diskriminering, vilket kan jämföras med nio anmälningar 2007. Tre av de sju ärendena har rört jämställdhetslagen, tre har rört lagen om förbud mot diskriminering och ett har rört lagen om likabehandling av studenter i högskolan.

Inom arbetslivsområdet (jämställdhetslagen och föräldraledighetslagen) minskade anmälningarna jämfört med 2007. När det gäller jämställdhetslagen minskade dessa med 7 procent. När det gäller föräldraledighetslagen minskade dessa också med 7 procent. De flesta anmälningarna enligt jämställdhetslagen avser rekrytering och uppsägning och båda kategorierna har ökat jämfört med 2007. En klar majoritet av anmälningarna om uppsägning har lämnats av kvinnor. Anmälningarna om trakasserier ligger på ungefär samma nivå som för 2007, men av dessa är fler från män 2008. Den vanligaste anmälan från män var annars könsdiskriminering i samband med rekrytering. Inom föräldraledighetslagens område kom de flesta anmälningarna från kvinnor och rörde förbudet mot missgynnande i samband med lönesättning även om antalet minskat jämfört med 2007. Antalet anmälningar i samband med uppsägning eller avskedande

ökade däremot där männen stod för två femtedelar av anmälningarna. Antalet allmänna förfrågningar ökade kraftigt 2008 och förfrågningarna kom i ökande utsträckning från män.

Inom övriga samhällsområden rörde de flesta anmälningarna området tjänster och socialförsäkringar samt diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Även 2008 gjordes flertalet av anmälningarna inom området socialförsäkringar av kvinnor vilket betyder att trendbrottet som skedde 2007 håller i sig. Under 2008 inkom betydligt fler anmälningar som rör lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Majoriteten av anmälningarna handlar om brister i skolans skyldighet att utreda och åtgärda sexuella trakasserier på grund av kön. Majoriteten av anmälningarna rör flickor.

Under 2008 har JämO ingått 15 förlikningar, vilket är en ökning jämfört med tidigare år, varav åtta av dessa inom arbetslivsområdet och fem enligt barn- och elevskyddslagen. Därutöver har JämO under 2008 väckt talan i ett stort antal mål som samtliga rör kvinnor som på ett eller annat sätt diskriminerats eller missgynnats i samband med graviditet eller föräldraledighet.

JämO har granskat betydligt färre jämställdhetsplaner 2008 än 2007. De flesta av dessa planer har granskats inom ramen för Miljongranskningen, den granskning av arbetsgivarnas arbete för jämställda löner som startade 2006 och pågick till och med 2008. Vid utgången av 2008 hade de 568 största arbetsgivarna granskats, 85 procent var privata företag och 15 procent statliga myndigheter eller bolag. Totalt hade de granskade arbetsgivarna cirka 750 000 anställda. Miljongranskningen har enligt JämO lett till att fler arbetsgivare gjort lönekartläggningar som lever upp till lagens krav. Därigenom har osakliga löneskillnader på grund av kön upptäckts, rättats till eller förhindrats. Samtidigt har arbetsgivarna genom granskningen fått bättre kunskap om hur arbetet ska bedrivas. Granskningen har också lett till att myndigheten kunnat utveckla sin granskningsmetod och sitt stöd till parterna.

Under 2008 var ungdomar en prioriterad målgrupp för JämO:s kommunikationsarbete. Genom en kampanj på webbplatsen Lunarstorm fick JämO fler prenumeranter på nättidningen Jämsides och en kraftig ökning av antalet besökare på tidningen. Vid utgången av 2008 hade också 400 nya arbetsgivare, dvs. totalt 1 600 jämfört med 1 200 år 2007, skapat ett eget konto

på JämO:s hemsida för att göra sin jämställdhetsplan direkt på nätet.

Resultat av insatser hos Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO)

Till DO inkom 796 anmälningar om diskriminering under 2008, vilket motsvarar en minskning med cirka 12 procent jämfört med året innan. Av anmälarna var 60 procent män och 40 procent kvinnor. Andelen kvinnor bland anmälarna har minskat med två procentenheter sedan 2007.

Tabell 4.3 Fördelning av ärenden under 2008 per lag

Lag	Antal ärenden
Lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning	291
Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan	15
Lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering	365
Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	31
Lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	94
Sammanlagt	796

DO har under 2008 fått in 60 anmälningar om diskriminering från de lokala verksamheterna mot diskriminering, vilket kan jämföras med 43 anmälningar 2007. Av anmälningarna under 2008 har 19 ärenden skickats till facket och elva ärenden utretts vidare av DO, medan tretton avslutats direkt.

Anmälningarna avseende arbetslivet (lagen om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning) minskade under 2008 med cirka 15 procent jämfört med 2007. Av dessa ärenden var 37 procent från arbetssökande och 63 procent från arbetstagare, vilket skiljer sig från året innan (47 procent arbetssökande och 53 procent arbetstagare) men motsvarar 2006 års fördelning. En trolig förklaring till detta är att efterfrågan på arbetskraft minskat och därmed är antalet tillfällen då människor exponeras i olika rekryteringsprocesser färre. Inom arbetslivet är den största andelen anmälningar från anställda sådana som rör trakasserier. Dessa anmälningar ökade 2007 och ligger 2008 kvar på ungefär samma höga nivå. Bland arbetssökande som gjorde anmälan hos DO under 2008 rörde de

flesta anställning medan utebliven intervju minskat till 2006 års nivå.

Inom övriga samhällsområden var anmälningarna inom bostadssektorn samt socialtjänst störst efter arbetslivsområdet. Tidigare har anmälningar avseende krogbranschen varit störst. Anmälningarna på detta område har sjunkit väsentligt sedan 2005. År 2008 har emellertid antalet anmälningar rörande bostadssektorn minskat till 2006 års nivå vilket sammanfaller med DO:s särskilda satsningar på området. Antalet anmälningar enligt barn- och elevskyddslagen har minskat med 35 procent sedan 2007. När det gäller anmälningar 2008 enligt lagen om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering avser cirka två femtedelar polis, domstol, kriminalvård och andra rättsvårdande instanser.

Under 2008 har DO träffat åtta förlikningar på arbetslivsområdet vilket är dubbelt så många som 2007. DO har också stämt i fyra ärenden inom arbetslivet. Därutöver har Arbetsdomstolen (AD) dömt till DO:s nackdel i ett mål. Inom övriga samhällsområden har 23 förlikningar träffats vilket är betydligt fler än 2007 då sex förlikningar ingicks. DO bedömer att ett planmässigt och strategiskt utredningsarbete bidragit till ett högt antal förlikningar. Avseende övriga samhället har också sju ärenden avslutats genom domar. DO har också överklagat fyra domar i tingsrätt och en i hovrätt. DO har väckt talan i 17 ärenden som omfattas av lagen om förbud mot diskriminering, vilket är betydligt fler än 2007.

Under 2008 har DO fortsatt fokusera på strategiskt förebyggande arbete vilket medfört färre antal tillsynsärenden. Enligt DO visar inte tillsynsarbetet heller under 2008 på några förändringar i arbetsgivares kunskap om eller efterlevnad av lagen. Många arbetsgivare fokuserar enligt DO på policyförklaringar och målbeskrivningar men saknar ofta konkreta uppföljningsbara mål som har koppling till kraven på aktiva åtgärder.

DO genomförde tillsyn av sex bolag inom städbranschen. De fann att inget av bolagen hade ett förebyggande arbete som levde upp till lagens krav då granskningen inleddes. Tillsynen avslutades dock i och med att samtliga granskade bolag kunde redovisa godtagbara kompletteringar. Under 2008 införde DO nya rutiner för granskning av arbetsgivares förebyggande arbete mot diskriminering i syfte att få bl.a. mer träffsäker och tydlig tillsyn. Med medel från Euro-

peiska socialfonden tog DO 2006–2007 fram en handbok som vänder sig till fack och arbetsgivare. Syftet var att ta fram en modell för att arbeta förebyggande mot diskriminering. Under 2008 har handboken lanserats på fyra regionala konferenser.

DO har sedan 2006 bedrivit ett särskilt arbete kring diskriminering på bostadsmarknaden. Under 2008 avslutades arbetet med rapporten *Diskriminering på den svenska bostadsmarknaden – En rapport från DO:s särskilda arbete under åren 2006–2008 kring diskriminering på bostadsmarknaden*. I arbetet har en samverkan skett mellan DO, olika etniska grupper och bostadsmarknadens olika aktörer. DO har också under 2008 på andra sätt fortsatt sitt arbete mot grupper som är särskilt utsatta för diskriminering. DO har också fortsatt utveckla sin webbplats och bl.a. lagt ut filmscenerna *Fyra nyanser av diskriminering* med bifogat diskussionsunderlag. DO har också publicerat rapporterna *Diskriminering av nationella minoriteter inom utbildningsväsendet* samt *Diskriminering av samer – samers rättigheter ur ett diskrimineringsperspektiv*.

Resultat av insatser hos

Handikappombudsmannen (HO)

Antalet anmälningsärenden hos HO under 2008 ligger fortfarande kvar på en betydligt högre nivå jämfört med 2006 även om det skett en minskning med elva procent jämfört med 2007. Detta kan till största delen förklaras med två massanmälningsaktioner från handikapporganisationer som genomförts de senaste två åren. Nästan alla massanmälningar rör företeelser som inte skyddades av den dåvarande diskrimineringslagstiftningen. De kategoriseras därför som anmälningsärenden enligt lagen om Handikappombudsmannen och avslutas utan utredning, men vid behov med hänvisning till respektive tillsynsmyndighet. Antalet anmälningar enligt diskrimineringslagarna var 276 under 2008, vilket är en ökning med cirka 23 procent jämfört med 2007.

Tabell 4.4 Fördelning av ärenden under 2008 per lag

Lag	Antal ärenden
Lagen (1992:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder	95
Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan	12
Lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering	124
Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	45
Lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen	625
Sammanlagt	901

HO har under 2008 fått in 13 anmälningar om diskriminering från de lokala verksamheterna mot diskriminering, vilket är lika många anmälningar som 2007. En högre andel av anmälningarna jämfört med tidigare år rör HO:s ansvarsområde. Det skulle enligt HO:s bedömning kunna ha samband med den utbildning som ombudsmännen haft för de lokala verksamheterna.

Anmälningar inom alla områden, utom de som rör högskolan, har ökat. Ökningen kan enligt HO ha samband med den uppmärksamhet den nya diskrimineringslagen fått. Under 2008 har andelen män som anmäler enligt lagen om förbud mot diskriminering ökat något i relation till andelen kvinnor. Bland anmälarna är fler barn jämfört med tidigare år.

Vad avser anmälningarna inom arbetslivsområdet har dessa ökat något 2008 och ligger återigen på 2006 års nivå. Över tid ligger antalet anmälningar per år på samma nivå inom respektive samhällsområde. Under 2008 uppnådde HO fem förlikningar varav fyra enligt lagen om förbud mot diskriminering. Två ärenden enligt lagen om förbud mot diskriminering har också avslutats med dom. HO har också under 2008 för första gången väckt talan i ett ärende enligt barn- och elevskyddslagen.

HO har under 2008 granskat en likabehandlingsplan för högskolan.

HO har under 2008 fortsatt sitt arbete med information och utbildning, men har liksom övriga ombudsmän tvingats göra prioriteringar i sin verksamhet inför den avveckling av ombudsmännen som skedde den 31 december 2008. I första hand har samtliga ombudsmän arbetat med att få ner ärendebalanserna. I sitt arbete med utbildning och information

samverkar HO med ett stort antal myndigheter och organisationer.

Resultat av insatser hos Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)

Under 2008 mottog HomO 50 anmälningar från personer som ansett sig drabbade av diskriminering av skäl som har samband med sexuell läggning. Antalet anmälningar är marginellt högre jämfört med 2007. Över tid kan det noteras att antalet anmälningar per år ligger på ungefär samma nivå inom respektive samhällsområde.

Tabell 4.5 Fördelningen av ärenden under 2008 per lag

Lag	Antal ärenden
Lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning	11
Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan	0
Lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering	24
Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	2
Anmälningar ej hänförliga till ovan angivna lagar	13
Sammanlagt	50

Andelen män som anmäler diskriminering är betydligt större än andelen kvinnor vars andel är 36 procent. Kvinnornas andel av dem som efterfrågar råd och stöd fortsätter att öka också 2008.

Ett anmälningsärende har under 2008 inkommit till HomO via lokal verksamhet mot diskriminering.

Jämfört med andra samhällsområden som täcks in av diskrimineringslagstiftningen har HomO, relativt sett, inte så många anmälningar som rör arbetslivet. Detta trots att förfrågningarna som rör arbetslivets område är vanligt förekommande bland de kontakter som allmänheten tar med myndigheten. Detta bedöms delvis bero på att rädslan för offentlighet och publicitet kan ha en avhållande effekt på benägenheten att göra anmälan.

Jämfört med övriga ombudsmän har HomO relativt få anmälningar som avser diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Detta bedöms HomO som relativt naturligt eftersom det är svårt för unga personer

att offentliggöra sin homo- och bisexuella läggning för en större krets personer.

Inom området varor, tjänster och samhällsservice har anmälningar och förfrågningar om råd och stöd med anknytning till samkönade familjerelationer och föräldraskap fortsatt komma in till myndigheten.

Under 2008 ingick HomO en förlikning jämfört med sex under 2007. Under året avslutades två rättsprocesser och vid årets slut pågick fyra processer.

Under 2008 har HomO granskat likabehandlingsplaner vid fem olika lärosäten. Resultatet har i huvudsak varit positivt och de brister som påpekats har åtgärdats.

HomO har tillsammans med RFSL (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter) under 2008 följt upp det EU-finansierade samarbetsprojektet Fritt Fram som mellan 2002–2007 utvecklade metoder mot diskriminering på grund av sexuell läggning i arbetslivet. Av uppföljningen framgår att i stort sett alla åtaganden genomförts och att många goda exempel identifierats som kan spridas vidare till andra. Ett projektsamarbete mellan HomO, RFSL, Riksidrottsförbundet och idrottsutbildarna SISU har inletts. Syftet med projektet är att motverka heteronormativitet och homofobi inom idrotten. Inom projektet har det utvecklats en utbildning som genomförts inom Sveriges största förening för simning. En fotbollsförening avser genomföra samma utbildning under 2009. Utbildningsinsatserna är tänkta att inspirera andra föreningar att också genomföra utbildningen.

HomO har utvecklat en särskild webbplats med ett handledningsmaterial för kommunernas arbete med att skapa lika villkor för alla medborgare oavsett sexuell läggning som lanserades våren 2008. HomO har även genomfört särskilda utbildningsinsatser riktade mot bl.a. rättsväsendets myndigheter.

Fördjupad samverkan mellan ombudsmännen mot diskriminering – JämO, DO, HO och HomO

Samarbetet mellan JämO, DO, HO och HomO har vidareutvecklats och fördjupats under 2008. Gemensamma projekt och informationsutbyte har skett på olika nivåer mellan myndigheterna. Med anledning av den förestående sammanläggningen av myndigheterna genomförde de

t.ex. återkommande gemensamma utbildningar om de olika diskrimineringsgrunderna.

Ombudsmännen har gemensamt tagit fram handledningar till stöd för förskolans, skolans och högskolans likabehandlingsarbete. De har också på andra sätt genom information och utbildning givit stöd till dessa. En broschyr har tagits fram som riktar sig till studenter på högskolan och en text om icke-diskriminering har lagts ut på webbplatsen www.student.se. Ombudsmännen har också t.ex. medverkat vid Friendsdagen på Skansen som riktar sig till skolan. Ombudsmännen beslutade emellertid att inte starta någon större gemensam tillsynsgranskning av likabehandlingsplaner på skolområdet 2008 på grund av den förestående avvecklingen av myndigheterna.

Ombudsmännen har tillsammans genomfört utbildningsinsatser av de lokala verksamheterna mot diskriminering under 2008 samt samarbetat med dem under festivalen Europride.

Resultat av insatser mot diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans

Arbetet mot diskriminering, rasism och liknande former av intolerans sker genom en rad olika insatser inom olika delar av samhället.

Ett antal sektorsmyndigheter, framförallt inom försvar och rättsväsende, har haft i uppdrag att motverka diskriminering. Flera av uppdragen har utvärderats.

Statskontorets utvärdering (Handlingsplaner och strategier mot diskriminering, 2009:4) av vissa myndigheters handlingsplaner och strategier mot diskriminering visar att det finns stora skillnader mellan myndigheternas sätt att arbeta mot diskriminering samt när det gäller långsiktighet och kontinuitet i arbetet. Statskontorets bedömning är att regeringens uppdrag inte har haft något omfattande genomslag när det gäller myndigheternas arbete mot diskriminering. Endast i fallet med myndigheterna inom försvarsområdet har det skett bestående förändringar. Enligt Statskontoret finns det flera möjliga förklaringar till varför uppdragen om antidiskriminering får olika genomslag i olika myndigheter. Det handlar bl.a. om att innehållet i uppdragen inte alltid är tydligt i förhållande till myndigheternas kärnverksamhet, att det finns skillnader i regeringens styrning och uppdragens utform-

ning samt att uppföljningar är inriktade på genomförda insatser och inte effekterna av dessa insatser.

Statskontorets bedömning av det regionala utvecklingsprojektet om mångfald och antidiskriminering (dnr Fi2006/1496) visar att projektet genomförts med varierande framgång. Ett positivt resultat av projektet är att det bland annat har bidragit till att rekryteringsarbetet har utvecklats och till en ökad medvetenhet om frågornas betydelse. Samtidigt har mångfaldsfrågorna inte fått större genomslag hos de medverkande myndigheterna än hos en jämförande grupp. Statskontorets slutsats är att tidsbegränsade projekt inte är någon lösning för en långsiktig utveckling av arbetet för mångfald och mot diskriminering.

Statskontorets slutsats av utvärderingen av försöket med avidentifierade ansökningshandlingar (dnr Fi2006/227) är att det inte går att dra några entydiga slutsatser om metodens värde för att öka mångfalden, bland annat på grund av vissa metodproblem. Statskontoret menar att metoden med avidentifierade ansökningshandlingar ännu inte är ett färdigutvecklat verktyg och att det skulle krävas ytterligare utvecklingsarbete.

Även verksamheter som beviljats stöd enligt förordningen (2002:989) om statligt stöd för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering har utvärderats (Utvärdering av lokal antidiskrimineringsverksamhet, 2009). Enligt utvärderingen fyller verksamheterna en viktig funktion i samhället. Verksamheterna har kännedom om lokala förhållanden, närhet till individen och når nya målgrupper. Verksamheterna har också en viss bortsällningsfunktion så att alla ärenden inte går vidare till Diskrimineringsombudsmannen. Utvärderingen innehåller också rekommendationer för att öka värdet av lokal antidiskrimineringsverksamhet. Bland annat föreslås att målbilden bör tydliggöras samt att styrnings- och uppföljningsstrategier bör vidareutvecklas.

Med stöd av förordningen (2002:989) om statligt stöd för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering, utbetalades 12,9 miljoner kronor till 20 lokala verksamheter mot diskriminering under 2008. Totalt ansökte 35 olika verksamheter.

Under 2008 utbetalades knappt 9,3 miljoner kronor i stöd till organisationer som arbetar mot

rasism och liknande former av intolerans. Den 1 april 2008 trädde en ny förordning i kraft för statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans; förordningen (2008:62) om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans. Av de 86 organisationer som sökte bidrag till verksamheter mot rasism eller liknande former av intolerans beviljades 23 organisationer statsbidrag. Bidragen fördelades både till små och stora organisationer med stor geografisk spridning.

Under 2008 utbetalades drygt 6,3 miljoner kronor i stöd till organisationer för homosexuella, bisexuella samt transpersoner. Från och med den 1 juli 2008 gäller den nya förordningen (2008:349) om statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Samtliga bidragssystem hanteras av Ungdomsstyrelsen.

Som en följd av att Sverige ratificerat FN-konventionen om förbud mot alla former av rasdiskriminering rapporterar Sverige periodiskt till FN:s kommitté, den s.k. CERD-kommittén, som övervakar konventionens efterlevnad. Den senaste rapporten, lämnades 2006. Som ett led i övervakningsprocessen genomförde kommittén under augusti 2008 ett förhör med Sverige. Kommittén lämnade därefter under 2008 sina rekommendationer om hur genomförandet av konventionen kan förbättras.

Sveriges förhör inför den s.k. CEDAW-kommittén som övervakar efterlevnaden av FN-konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor ägde rum i Genève den 25 januari 2008. Sverige fick beröm för bland annat framgångarna i jämställdhetsarbetet, bildandet av ett nytt departement, ökningen av anslaget för jämställdhet och antagandet av handlingsplanen om mäns våld mot kvinnor. Sverige fick kritik för bl.a. bestående osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män, den ojämna könsfördelningen på högre positioner inom bl.a. näringslivet samt när det gäller att motverka diskriminering mot kvinnor från minoritetsgrupper. Sveriges nästa rapporteringstillfälle till CEDAW-kommittén sker 2014.

Under 2008 tillsatte Europarådets ministerkommitté en kommitté - Europarådets expertkommitté om diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet - för att ta fram ett förslag till rekommendation till alla

Europarådets 47 medlemsstater om åtgärder för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet med syftet att säkerställa respekten för homo-, bi- och transsexuellas mänskliga rättigheter och att främja tolerans. Formellt består kommittén av nio ledamöter, bl.a. en representant från Sverige. Den svenska representanten är ordförande i kommittén och leder därmed arbetet.

4.4.2 Analys och slutsatser

Det finns indikationer på att lagstiftningen mot diskriminering fått större genomslag och att ombudsmännens arbete effektiviserats. Fler personer har fått upprättelse genom ombudsmännens försorg, fler förlikningar har uppnåtts och fler stämningar har lämnats till domstol. Av de ärenden som prövats i domstol har DO i större utsträckning haft framgångar i allmänna domstolar jämfört med de fall som prövats i Arbetsdomstolen. Nivån på det skadestånd som utdömts vid diskriminering har på vissa områden, t.ex. krogdiskriminering, varit lågt. Massanmälningarna från handikapporganisationer som genomförts de senaste två åren handlar till största delen om bristande tillgänglighet. Frågan om bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder som en form av diskriminering utreds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen har genom den nya diskrimineringslagen, samt genom inrättandet av en ny myndighet, Diskrimineringsombudsmannen, skapat förutsättningar för att diskriminering ska bekämpas mer effektivt. En ny påföljd, diskrimineringsersättning, har införts vid överträdelser av diskrimineringslagen. Diskrimineringsersättningen ska både vara en ersättning för den kränkning som överträdelsen innebär och verka avskräckande mot diskriminering. På detta sätt har det skapats förutsättningar för högre ersättningsnivåer vid diskriminering.

Utvärderingarna av myndigheters arbete mot diskriminering visar på ett fortsatt behov av att identifiera effektiva åtgärder mot diskriminering. Det gäller inte minst hur strategier bör utformas och genomföras för att ickediskrimineringsperspektivet ska genomsyra verksamheterna.

Regeringen har genom att samla utbetalningsansvaret för de olika statsbidragen till en myndighet, Ungdomsstyrelsen, skapat bättre förutsättningar för en helhetsbild och ett samlat grepp kring bidragsfördelningen.

4.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar eller anmärkningar rörande ombudsmännen mot diskriminering.

4.6 Politikens inriktning

Att skyddas mot diskriminering är en mänsklig rättighet och inte en förhandlingsbar förmån. Förbud mot diskriminering finns inskrivet i ett stort antal konventioner om mänskliga rättigheter. Enligt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är alla människor födda fria och lika i värde och rättigheter. Icke-diskrimineringsprincipen är en viktig beståndsdel även när det gäller att säkerställa rättigheter för de nationella minoriteterna.

Ett sätt att motverka diskriminering och därmed verka för grundläggande mänskliga rättigheter är genom lagstiftning. För att diskriminering ska kunna bekämpas på ett verkningfullt sätt är det viktigt att lagstiftningen är så effektiv och så heltäckande som möjligt.

Regeringen har genom den nya diskrimineringslagen (2008:567) som omfattar fler diskrimineringsgrunder och fler samhällsområden, samt genom inrättandet av en ny myndighet, Diskrimineringsombudsmannen, skapat förutsättningar för att diskrimineringen i samhället ska bekämpas mer effektivt.

Det är angeläget att både den som anser sig utsatt för diskriminering och den som diskrimineringsförbuden riktar sig till får kunskap och information om den nya lagen och den nya myndigheten. Diskrimineringsombudsmannen har därför under 2009 fått särskilda medel för informations- och utbildningsinsatser om den nya diskrimineringslagen.

Regeringen kommer att följa tillämpningen av diskrimineringslagen. Det gäller t.ex. ersättningsnivåer vid diskriminering och utgången av

mål i Arbetsdomstolen och de allmänna domstolarna. Det är vidare viktigt att i det fortsatta arbetet skapa förutsättningar för analys och uppföljning inom området. Diskrimineringsombudsmannen har också ansvar för att följa och analysera utvecklingen inom sitt ansvarsområde och har därför bl.a. fått i uppdrag att låta genomföra en studie av olika utsatta gruppers upplevelser av diskriminering. Sådana studier kan bl.a. bidra till att identifiera problem och ge nya insikter och infallsvinklar på diskriminering.

Arbetet med att säkerställa samma skydd oavsett diskrimineringsgrund och att lagstiftningen är så effektiv och så heltäckande som möjligt måste även i fortsättningen ha högsta prioritet. Flera frågor som utreds nu behöver övervägas i detta syfte. Det gäller t.ex. frågan om ett skydd mot diskriminering på grund av ålder ska införas på de samhällsområden som i dag saknar ett sådant skydd i diskrimineringslagen. Det gäller vidare frågan om bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder som en form av diskriminering och dess ekonomiska konsekvenser. En ytterligare fråga är hur krav på aktiva åtgärder mot diskriminering kan göras tydliga, skarpa och kopplas till en verkningfull sanktion samt om krav på aktiva åtgärder bör utvidgas till fler diskrimineringsgrunder och fler samhällsområden.

Att identifiera effektiva metoder i arbetet mot diskriminering är av lika stor vikt som att ha en effektiv lagstiftning mot diskriminering. Utvärderingar har gjorts av försöken med oidentifierade ansökningshandlingar vid ett antal myndigheter, av antidiskrimineringsstrategier som utarbetats av ett antal centrala myndigheter och av antidiskrimineringsvillkor i upphandlingskontrakt. Regeringen kommer att mot bakgrund av dessa utvärderingar överväga behovet av ytterligare åtgärder.

Arbetet mot diskriminering ingår dessutom i regeringens strategi för integration (se utgiftsområde 13, kapitel 3).

Regeringen föreslår att verksamheter som beviljas stöd enligt förordningen (2002:989) om statligt stöd för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering beviljas medel under 2010-2012.

Insatser mot rasism, homofobi och andra former av intolerans har kopplingar till arbetet mot diskriminering. Rättsväsendets insatser mot dessa företeelser är centrala, men regeringen främjar även andra aktörers arbete. De statliga

stödinsatserna omfattar bl.a. ekonomiskt stöd till ideella organisationer som bedriver verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans samt stöd till organisationer för homosexuella, bisexuella, transexuella och personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Dessa stöd utgör ett viktigt bidrag i arbetet med att skapa kontinuitet i ideella organisationers arbete mot rasism, homofobi och andra liknande former av intolerans.

Rasistiska och andra uppfattningar och värderingar som står i strid med principen om alla människors lika värde, utgör ytterst en utmaning mot hela den värdegrund som bär upp en demokrati. Områden där det finns särskilda behov av insatser måste identifieras, liksom nyckelaktörer. Inom ramen för demokratipolitiken pågår en dialog för en förstärkt gemensam värdegrund (se utgiftsområde 1, kapitel 9).

Det är inte ovanligt att barn och elever upplever att de blir kränkta av andra elever på grund av sitt kön, etniska tillhörighet, sexuella läggning, funktionshinder m.m. Skolor måste därför fortsätta att intensifiera sitt arbete för att motverka kränkningar i form av ord och handlingar. Rasism, främlingsfientlighet, homofobi, sexism, könsdiskriminering, diskriminering av personer med funktionshinder och andra former av intolerans är tydliga indikatorer på ett intolerant klimat och måste aktivt motverkas. Skolans arbete för att förebygga och motverka trakasserier och annan kränkande behandling bör ses som en del av ett större arbete för att ge alla elever en förståelse och en respekt för samhällets mest grundläggande värderingar, hur vi betar oss mot varandra och hur vi lever tillsammans. I förlängningen kan detta arbete även ha inverkan på problemet med kränkningar t.ex. på Internet.

Principen om icke-diskriminering ska inte enbart drivas nationellt utan även i olika internationella sammanhang. Med stöd av artikel 13 i EG-fördraget presenterade kommissionen den 2 juli 2008 ett förslag till direktiv med förbud mot diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Syftet är att motverka diskriminering utanför arbetslivet genom att säkerställa samma nivå av skydd mot diskriminering oavsett diskrimineringsgrund. Ett gemenskapsrättsligt skydd mot diskriminering har positiv effekt på den fria rörligheten. Regeringens övergripande handlingslinje är därför att verka för ett antagande av ett EG-direktiv som säkerställer samma

nivå av skydd mot diskriminering för var och en av de diskrimineringsgrunder som omfattas av direktivet.

Kommissionen har även presenterat ett förslag till direktiv som syftar till att underlätta för kvinnor att starta och bedriva företag och att förbättra medhjälpande makars ställning. Regeringen är positiv till förslag som motverkar diskriminering på grund av kön och underlättar för kvinnor att starta och driva företag. Regeringen ska verka för att driva förhandlingarna framåt.

Sverige arrangerar en konferens, Equality Summit, under hösten 2009. Syftet med konferensen är att genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte stärka och effektivisera arbetet mot alla former av diskriminering, samt främja lika rättigheter och möjligheter inom EU. Erfarenheter och kunskaper som framkommer här ska spridas och på annat sätt göras tillgängliga. Det handlar om information om olika metoder för och erfarenheter av arbetet för att främja lika rättigheter och möjligheter inom olika samhällssektorer och på olika nivåer samt vikten av samverkan mellan olika aktörer för att bekämpa diskriminering.

Även i andra internationella fora, så som FN och Europarådet, kommer Sverige aktivt arbeta för principen om alla människors lika värde. Det gäller inte minst HBT-frågor och romernas situation.

4.7 Budgetförslag

4.7.1 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

**Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:1
Diskrimineringsombudsmannen**

Tusental kronor				
År	Utfall		Anslags-sparande	0
2008	Anslag	93 056	Utgifts-prognos	90 724
2010	Förslag	93 080		
2011	Beräknat	93 915		
2012	Beräknat	94 421		

¹ Anslaget fördes upp på statsbudgeten 2009. 2008 redovisades utgifterna under anslagen 10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, 10:6 Jämställdhetsombudsmannen (JämO), 10:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) samt 10:8 Handikappombudsmannen (HO).

² Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

³ Motsvarar 93 080 tkr i 2010 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 93 080 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för Diskrimineringsombudsmannens förvaltningskostnader. Från anslaget finansieras också Nämnden mot diskriminering.

för stöd till verksamheter som förebygger och motverkar diskriminering.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att ett anslag på 93 080 000 kronor anvisas för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 93 915 000 respektive 94 421 000 kronor.

Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	93 056	93 056	93 056
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 434	4 300	4 824
Beslut	-3 410	-3 441	-3 459
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	93 080	93 915	94 421

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.7.2 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.

Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.

Tusental kronor				
År	Utfall	Anslags-sparande	0	
2008	Anslag	39 072 ²	Utgifts-prognos	38 129
2010	Förslag	24 918		
2011	Beräknat	24 918		
2012	Beräknat	24 918		

¹ Anslaget fördes upp på statsbudgeten 2009. 2008 redovisades utgifterna under anslaget 10:2 Integrationsåtgärder, m.m.

² Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för insatser mot diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans. Anslaget används också för stöd till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck samt

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 10 miljoner kronor under 2010-2012 för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering.

Regeringen avser att under hösten 2009 lämna en proposition om politiken för den ideella sektorn, i vilken föreslås att det fr.o.m. 2010 genomförs ett tioårigt forskningsprogram om det civila samhället (se utgiftsområde 17, avsnitt 15.4.3.) För att bidra till finansieringen av forskningsprogrammet föreslås att anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.* minskas med 32 000 kronor för att tillföras anslaget 13:6 *Insatser för den ideella sektorn.*

Regeringen föreslår att ett anslag på 24 918 000 kronor anvisas för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 24 918 000 respektive 24 918 000 kronor.

Tabell 4.9 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	39 072	39 072	39 072
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	9 968	9 968	9 968
Överföring till/från andra anslag ²	-24 122	-24 122	-24 122
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	24 918	24 918	24 918

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Tillfälliga anslagsmedel avseende insatser mot diskriminering, rasism och liknande former av intolerans under 2009 (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115)

5 Jämställdhet

5.1 Omfattning

Området omfattar åtgärder för ökad jämställdhet. Insatser som rör diskriminering på grund av kön redovisas under området Diskriminering inom detta utgiftsområde. Jämställdhetspolitiken är sektorsövergripande och de huvudsakliga insatserna sker och redovisas inom olika berörda utgiftsområden.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom området Jämställdhet

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Anslag inom område Jämställdhet</i>						
Anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	207	400	535	400	35	35
Totalt för område Jämställdhet	207	400	535	400	35	35

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utgiftsprognosen för 2009 är 135 miljoner kronor högre än anvisade medel. Skälet är att del av det anslagssparande som fördes över från 2008 kommer att användas 2009. Anledningen är att

flertalet av åtgärderna inom ramen för den särskilda jämställdhetsåtgärden som startade 2007 framför allt kommer att medföra utgifter under åren 2009-2010.

5.3 Mål

Målet för jämställdhetspolitiken är:

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Målet beslutades av riksdagen hösten 2008 (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:155).

Regeringen har fastställt följande delmål för jämställdhetspolitiken:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för heman arbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Resultat

Jämställdhetspolitiken har tillförts medel motsvarande 1,6 miljarder kronor för en särskild jämställdhets satsning under åren 2007–2010. Under denna period har resurserna till jämställdhetspolitiken mer än tiodubblats. Detta har möjliggjort en omfattande satsning på att utveckla jämställdheten inom angelägna och strategiska områden.

Eftersom de olika åtgärderna inom ramen för satsningen fortfarande pågår är det för tidigt att redovisa några resultat. I det följande avsnittet lämnas därför en redogörelse för hur medlen har använts i förhållande till regeringens mål för jämställdhetspolitiken. Regeringen avser att lämna en mer utförlig redovisning av satsningen, anslagens användning och resultat till riksdagen våren 2010 i en särskild skrivelse. Under 2011 kommer

en slutlig uppföljning att göras som även den kommer att redovisas till riksdagen.

I bilaga 1 till denna volym ges en särskild redovisning av könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser vid utgången av 2008.

Resultatredovisning av insatser av betydelse för jämställdheten görs också inom andra berörda utgiftsområden i denna budgetproposition.

I förslag till statsbudget, finansplan m.m. bilaga 5 (volym 1) redovisas utvecklingen av fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Sammantaget har 54 miljoner kronor fördelats från den särskilda jämställdhets satsningen till olika åtgärder för att uppnå en jämnare fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män.

Styrelserepresentation

Arbetet med att nå slutmålet 50 procent kvinnor och 50 procent män bland ledamöterna i de centrala statliga myndigheternas styrelser fortsätter. Andelen kvinnor i dessa styrelser och insynsråd uppgick 2008 till 48 procent och andelen män till 52 procent. Andelen kvinnor som ordföranden i dessa styrelser och insynsråd uppgick till 39 procent och andelen män till 61 procent.

I juni 2008 gav regeringen Verket för förvaltningsutveckling (Verva) i uppdrag att genomföra ett program för kvinnors karriärutveckling i staten. Ansvar för programmet övergick till Kompetensrådet för utveckling i staten den 1 januari 2009. En sammanfattande rapport om hur programmet avlöpt ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2011. En utvärdering av programmets effekter kommer att genomföras efter det att programmet har avslutats.

Andelen kvinnor i de statliga bolagen har ökat som en följd av aktiva åtgärder från regeringens sida. I dag är 48 procent av styrelseledamöterna kvinnor i de statligt helägda bolagen och 52 procent män. I de helägda och delägda bolagen var uppdelningen 46 procent kvinnor och 54 procent män. När det gäller ordföranden har andelen kvinnor ökat från 33 procent till 35 procent mellan 2008 och 2009.

I december 2008 beviljade regeringen Almi Företagspartner AB medel för att samordna ett

nationellt styrelseprogram för kvinnor. Regeringen följer löpande programmets genomförande och resultat.

När det gäller balansen mellan kvinnor och män i bolagens styrelser spelar valberedningarna en väsentlig roll. Det är de som ska kunna se och föreslå de kompetenta personer som finns och vars kunskap måste tas till vara i de olika styrelserna. Regeringskansliet har därför inlett en undersökning av hur valberedningarna i alla noterade bolag agerat inför styrelseutnämningar och deras motiv för detta. Syftet är att få en fördjupad bild av hur valberedningarna arbetar för att uppnå en jämn könsfördelning i styrelserna.

Ekonomisk jämställdhet

Sammantaget har medel motsvarande 317 miljoner kronor fördelats från den särskilda jämställdhetsatsningen till olika åtgärder för att uppnå målet om ekonomisk jämställdhet.

Utvecklingen av fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män redovisas i bilaga 5 till volym 1. Av bilagan framgår att kvinnor fortfarande har lägre arbetsinkomster än män och att det beror på att kvinnor i genomsnitt förvärvsarbetar i mindre utsträckning, tillhör i större utsträckning yrkesgrupper med generellt låg lönenivå, och är företagare i mindre utsträckning än män. Av bilagan framgår även att den genomsnittliga disponibla inkomsten är jämnare fördelad mellan kvinnor och män än vad inkomsten av arbete är. Det förklaras av att den disponibla inkomsten inte enbart utgörs av arbetsinkomster utan även av kapitalinkomster, skatter och transfereringar och att det sammantaget innebär en viss utjämning av inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män.

Jämställdhet på arbetsmarknaden

Regeringen har i juni 2009 till riksdagen överlämnat skrivelsen En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet (skr. 2008/09:198). I skrivelsen redovisar regeringen sina bedömningar av vilka som är de viktigaste utmaningarna för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet samt vilken inriktning politiken bör ha för att möta dessa. Vidare redovisas de insatser som regeringen har genomfört och avser att genomföra.

De åtgärder som redovisas genomförs framförallt inom arbetsmarknads-, närings-, utbildnings- och familjepolitik som t.ex. införandet av jämställdhetsbonus, jobbskatteavdrag, jämställdhet i skolan och främjande av kvinnors företagande. Nya insatser som ingår i strategin är bl.a. insatser för att minska kvinnors sjukskrivning, en särskild satsning om våldsutsatthet i arbetet, pilotprojekt för att minska utanförskapet bland utrikes födda kvinnor och analys av män och jämställdhet.

Flera av de åtgärder som redovisas i skrivelsen finansieras med medel från detta utgiftsområde, anslag 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder*. De åtgärder som hittills har beslutats uppgår till ca 172 miljoner kronor för perioden 2009–2010.

Jämställdhet i högskolan

Regeringen har tillsatt en delegation för jämställdhet i högskolan (dir. 2009:7). Delegationen ska stödja insatser och föreslå åtgärder som främjar jämställdhet i högskolan. Med högskolan avses i detta uppdrag hela högskolesektorn, dvs. såväl statliga universitet och högskolor som enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd samt organisationer med anknytning till sådana lärosäten. Delegationen ska särskilt uppmärksamma och motverka könsbundna utbildningsval till högskolan och den minskade andelen män som söker sig till högre utbildning. Delegationen ska även uppmärksamma skillnader mellan kvinnor och män vad avser studietakt, avhopp och benägenhet att avlägga examen samt kvinnors och mäns skilda möjligheter till forskarkarriär och den ojämna könsfördelningen på högre befattningar inom högskolan.

Kostnaderna för delegationen finansieras via anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* och beräknas till 60 miljoner kronor. Uppdraget ska slutligt redovisas senast den 1 januari 2011.

Jämställdhet i skolan

Regeringen har tillsatt en delegation för jämställdhet i skolan (dir. 2008:75). Delegationen ska utifrån skolans värdegrundsuppdrag lyfta fram och utveckla kunskap om jämställdhet i skolan. Uppdraget omfattar såväl kommunala som fristående skolor samt sameskolan och specialskolan. Delegationen ska kartlägga kunskapsfältet jämställdhet i skolan och ta fram kunskapsöversikter som rör bl.a. lärtilar samt språk-, läs- och skrivutveckling. I uppdraget ingår också att identifiera områden där ytterligare kunskap om jämställdhet och genus behövs.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 augusti 2010.

Vidare har regeringen gett Skolverket i uppdrag att genomföra utvecklingsinsatser inom jämställdhetsområdet i skolan. Uppdraget omfattar bl.a. att sprida kunskap om kön och skolframgång, stärkt elevhälsa, fortbildning av lärare och annan skolpersonal om hederstraditioner samt om sex- och samlevnadsundervisning. Uppdraget omfattar såväl det offentliga skolväsendet som motsvarande fristående utbildningsverksamheter. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2010.

Finansiering via anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* beräknas till ca 85 miljoner kronor av den totala kostnaden för insatsen på 110 miljoner kronor.

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Sammantaget har medel motsvarande 20 miljoner kronor fördelats från den särskilda jämställdhetssatsningen till olika åtgärder för att uppnå målet om jämn fördelning av det obetalda arbetet.

Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemanarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor. För att kunna utforma riktade insatser som bidrar till detta har Statistiska centralbyrån (SCB) 2008 fått regeringens uppdrag att genomföra en tidsanvändningsundersökning. Undersökningen är en EU-gemensam undersökning och finansieras med medel inom ramen för den särskilda jämställdhetssatsningen med 20 miljoner kronor.

Tidsanvändningsundersökningar ger kunskaper om svenskt vardagsliv och om hur kvinnor och män fördelar sin tid på olika aktiviteter. Undersökningarna skapar möjligheter att beskriva likheter och skillnader i kvinnors och mäns levnadsvillkor och kunskap om vem som gör vad i hem- och omsorgsarbetet. De undersökningar som tidigare genomförts har varit av stort värde i det jämställdhetspolitiska arbetet.

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Av den särskilda jämställdhetssatsningen har regeringen hittills fördelat nära hälften av dessa medel, motsvarande 680 miljoner kronor, till

insatser inom ramen för handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) och handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167). Ytterligare satsningar har gjorts med stöd av resurser från andra utgiftsområden som utgiftsområde 4 Rättsväsendet, utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg samt utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Sammantaget har regeringen satsat ca 1 miljard kronor för att motverka mäns våld mot kvinnor under perioden 2007-2010.

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, samt våld i samkönade relationer

Genomförandet av regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) fortsätter. Samtliga 56 åtgärder i handlingsplanen har påbörjats och spänner över flera insatsområden vilket gör att en rad myndigheter och frivilligorganisationer är delaktiga i genomförandet av handlingsplanen.

Sammanlagt beräknas åtgärderna i handlingsplanen omfatta totalt ca en miljard kronor 2007-2010 varav 466 miljoner kronor finansieras via anslag 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder*.

Brottsförebyggande rådet har fått i uppdrag att följa upp åtgärderna i handlingsplanen.

Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Genomförandet av handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167) påbörjades hösten 2008. Genomförandet av handlingsplanens 36 åtgärder har påbörjats, eller kommer inom kort att påbörjas.

I skrivelsen redogör regeringen för sin syn på och åtgärder för hur prostitution och människohandel för sexuella ändamål ska bekämpas.

Den totala kostnaden för genomförandet av handlingsplanen för 2008-2010 beräknas till 209 miljoner kronor. Brottsförebyggande rådet har fått i uppdrag att följa upp åtgärderna i handlingsplanen.

Jämställdhetsintegrering

Sammantaget har medel motsvarande 146 miljoner kronor fördelats från den särskilda jämställdhetsstatsningen till olika åtgärder för att arbetet med jämställdhetsintegrering ska stärkas inom offentlig sektor.

Jämställdhetsintegrering innebär att all verksamhet ska bedrivas med kunskap om vad den innebär för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Regeringen har förstärkt arbetet med jämställdhetsintegrering i kommunala verksamheter med ytterligare 25 miljoner kronor. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) kommer därmed att fördela totalt 125 miljoner kronor 2008–2010 för denna verksamhet. Syftet är att uppnå en kvalitetssäkring av offentligt finansierade verksamheter på kommunal och landstingsnivå för att garantera att dessa svarar mot båda köns villkor och behov. Intresset för att ta del av medlen för utveckling av arbetet med jämställdhetsintegrering har varit stort. Under 2008 fördelades ca 44 miljoner kronor. Under våren 2009 har SKL:s styrelse fattat beslut om fördelning av ytterligare 40 miljoner kronor.

Regeringens satsning avseende stöd till statliga myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering har fortsatt genom ett uppdrag till Göteborgs universitet (IJ2008/1467/JÄM). Inom ramen för uppdraget ska universitetet vidareutveckla metoder för jämställdhetsintegrering i staten, skapa ett forum för erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering och skapa förutsättningar för ett långsiktigt stöd för jämställdhetsintegrering. Den totala kostnaden för uppdraget beräknas till 13 miljoner kronor. Uppdraget ska slutligt redovisas till regeringen senast den 31 december 2010.

För att ett jämställdhetsperspektiv ska införlivas i alla typer av regeringens beslutsunderlag har arbetet med att genomföra regeringens plan för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet fortsatt.

Forskning och kunskapsutveckling

Sammantaget har medel motsvarande 168 miljoner kronor fördelats från den särskilda jämställdhetsstatsningen till forskning och kunskapsutveckling.

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) har på regeringens uppdrag under 2008 lämnat stöd till forskning om kvinnors hälsa genom att fördela 88 miljoner kronor för detta ändamål i bidrag till forskningsprojekt, gästforskare och forskarnätverk.

Av 135 projektansökningar beviljades 17 projektmedel fördelade på de tre områdena medicin, folkhälsa och samhällsvetenskap.

Inom satsningen på kvinnors hälsa beviljades också medel för sex nätverk och en gästforskare.

Inom ramen för handlingsplanerna för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, samt våld i samkönade relationer och mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål har Brottsoffermyndigheten fått i uppdrag att fördela 60 miljoner kronor till forskning och kunskapsutveckling inom dessa områden.

Statligt stöd till jämställdhetsprojekt

Ungdomsstyrelsen har regeringens uppdrag att fördela sju miljoner kronor årligen i form av bidrag till organisationer och verksamheter som driver projekt som syftar till att främja jämställdhet. Fördelningen sker med stöd av förordningen (2006:390) om statsbidrag till jämställdhetsprojekt.

Av 99 projektansökningar beviljades 30 statligt stöd. Intresset från organisationer att ta del av anslaget är mycket stort och många av de projekt som ansökningarna avser håller hög kvalitet.

Ungdomsstyrelsen har även i uppdrag att fördela medel till bidrag för jämställdhetsprojekt inom kultursektorn. Antalet ansökningar inom den särskilda satsningen har varit få. Av tio ansökningar beviljades fyra medel. Ungdomsstyrelsen har därför genomfört särskilda informationsinsatser för dessa bidragsmedel.

Genom det statliga stöd som Ungdomsstyrelsen har fördelat för jämställdhetsprojekt har många organisationer fått möjligheten att ta fram ny kunskap, metoder och arbetssätt som också har spridits till andra aktörer. Stödet har på så sätt skapat intresse för jämställdhetsfrågans betydelse i en vidare krets.

5.4.2 Analys och slutsatser

Jämställdhetspolitiken är sektorsövergripande och dess målpuppfyllelse är beroende av beslut och insatser inom andra områden. Uppföljningar och utvärderingar av de offentliga insatserna ska i första hand ske inom ramen för berörda myndigheters löpande verksamhet.

Genom att jämställdhetspolitiken tillfördes särskilda resurser för perioden 2007–2010 har en kraftfull utveckling av jämställdhetsarbetet inom olika områden möjliggjorts. De åtgärder som nu genomförs med stöd av de särskilda tiodubblade resurserna sker inom områden där regeringen identifierat behov av en utveckling av jämställdheten för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Genomförandet av de särskilda jämställdhetsåtgärderna pågår och som tidigare redovisats är det därför ännu inte möjligt att följa upp och utvärdera dess resultat.

Insatserna kommer att följas upp och utvärderas vilket kommer att ge kunskap om resultat och fortsatta utvecklingsbehov. Genom ett systematiskt uppföljningsarbete kan jämställdhetspolitiken bedrivas mer strategiskt och långsiktigt. Regeringen avser att ta fram ett antal indikatorer för att möjliggöra en uppföljning av tillståndet och utvecklingen av området. Syftet är att bidra till ökad kunskap inom området för att därmed kunna säkerställa träffsäkra insatser. Regeringen har avsatt medel för arbetet och avser att redovisa detta för riksdagen under 2010.

Som nämns i avsnitt 5.4.1 avser regeringen att återkomma till riksdagen med en redovisning våren 2010 hur den särskilda jämställdhetssatsningen har använts. När hela satsningen är genomförd kommer en slutlig uppföljning och utvärdering att göras och redovisas för riksdagen.

5.5 Revisionens iakttagelser

Ingen granskningsrapport eller effektivitetsrevision har lämnats som berör området.

5.6 Politikens inriktning

Regeringens satsning på att utveckla och förstärka jämställdheten inom olika områden är omfattande och den största satsning på jämställdhet som genomförts i Sverige. Jämställdhetspolitiken kommer fortsatt att prioriteras och inriktas på strategiskt viktiga åtgärder för att motverka och förändra system som konserverar fördelningen av makt och resurser mellan könen på en samhällelig nivå. Syftet är att bryta strukturer och värderingar som leder till minskad valfrihet för både kvinnor och män och tvingar in kvinnor och män i olika roller. Politiken ska också skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation. Regeringens särskilda jämställdhetssatsning fortsätter med 400 miljoner kronor för 2010.

För att kunna bibehålla en hög ambitionsnivå och att fortsätta utveckla jämställdhetspolitiken inom olika områden finns behov av medel också efter 2010. Regeringen avsätter därför även i fortsättningen medel för särskilda jämställdhetsåtgärder. Slutsatserna från uppföljningen av jämställdhetssatsningen 2007–2010 kommer tillsammans med uppföljningssystemet att utgöra en viktig grund för den fortsatta inriktningen av medelsanvändningen. Vidare anser regeringen att fortsatt stöd ska ges till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer med 15 miljoner kronor per år (se utgiftsområde 17, avsnitt 15.7).

Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, samt våld i samkönade relationer

Ett högt prioriterat område för regeringen är att motverka våld och förtryck i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39). Där uppmärksammas t.ex. våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning och våldsutsatta kvinnor med missbruksproblematik. Arbetet med frågor om hedersrelaterat våld och förtryck kommer att prioriteras särskilt.

Att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål är också en högt prioriterad fråga för regeringen. Arbetet med att genomföra handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167) fortsätter.

Det utvecklingsarbete som berörda myndigheter bedriver har medfört att de kan fortsätta att utveckla arbetsmetoder och öka kunskapen inom sina respektive områden. För att kunna följa att myndigheterna tar vara på den kunskap och erfarenhet som satsningen gett avser regeringen, där det bedöms nödvändigt, att förstärka tillsynen över myndigheternas arbete i dessa frågor.

Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är en prioriterad fråga inte bara i Sverige utan också i många av EU:s medlemsstater. Därför anordnar Sverige konferensen ”Insatser och strategier för att bekämpa mäns våld mot kvinnor” under ordförandeskapet. Ansvaret för lagstiftning och åtgärder vilar främst på medlemsstaterna själva men under det senaste decenniet har samarbete och erfarenhetsutbyte på EU-nivå bidragit till att stärka arbetet i flera länder.

Konferensen erbjuder en möjlighet för medlemsstaterna att dela erfarenheter kring arbetsmetoder, strategier och lagstiftning inom området mäns våld mot kvinnor. Konferensen ger även en möjlighet för medlemsstaterna att diskutera det framtida behovet av stöd på EU-nivå inom området.

Jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet

Trots ett pågående arbete med jämställdhet under många decennier präglas arbetsmarknaden och näringslivet alltjämt av brist på jämställdhet. Det visar sig t.ex. genom löneskillnader, ojämlika karriärmöjligheter, könsskillnader i sjukskrivningar, ojämn fördelning i utnyttjandet av föräldraförsäkring och underrepresentation av kvinnor i ledande befattningar. Det finns stora brister i jämställdhet när det gäller kvinnors och mäns förutsättningar på arbetsmarknaden, att kunna stanna kvar och utvecklas i arbetslivet liksom att kunna kombinera arbete och familjeliv. Regeringen har därför bedömt att det behövs en samlad strategi som anger övergripande och långsiktiga inriktningar för jämställdhetspolitiken också inom arbetsmarknads- och näringslivsområdet under de kommande åren. Aldrig tidigare har en svensk regering presenterat en samlad och övergripande syn på hur jämställdhetsarbetet ska inriktas för att främja en jämställd arbetsmarknad. I skrivelsen En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet

(skr. 2008/09:198) utgår regeringen från situationen i dag och bedömer att arbetet ska ha följande fyra inriktningar:

1. Motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet.
2. Främja jämställda villkor för entreprenörskap.
3. Jämställt deltagande i arbetslivet.
4. Jämställda arbetslivsvillkor.

Dessa inriktningar ska samlat utgöra en grund för samordning, analys, utformning och uppföljning av insatser inom det jämställdhetspolitiska området. Inriktningarna kan i huvudsak förverkligas inom ramen för de generella insatser som genomförs inom berörda politikområden men sker också med finansiering genom den särskilda jämställdhetsinsatsningen. Regeringen beräknar att sådana särskilda åtgärder kommer att uppgå till ca 235 miljoner kronor för perioden 2009–2010.

EU måste bli bättre på att tillvarata både kvinnors och mäns potential för att trygga tillväxt och utveckling. Detta bör speglas i EU:s nästa långsiktiga strategi för tillväxt, den s.k. Lissabonstrategin post 2010. För att bidra till att stärka jämställdhetsdimensionen i det fortsatta EU-samarbetet för ekonomisk tillväxt, ökad sysselsättning och stärkt konkurrenskraft genomför Sverige en konferens på temat jämställdhet och tillväxt under hösten inom ramen för EU-ordförandeskapet.

Jämställdhetsintegrering

En fortsatt utveckling av jämställdhetsintegrering inom statliga myndigheter, kommuner och landsting är fortsatt ett prioriterat område inom jämställdhetspolitiken. Regeringen följer utvecklingen med inriktningen att konkreta verksamhetsförbättringar ska uppnås ur ett jämställdhetsperspektiv såväl inom staten som den offentliga sektorn i övrigt.

Uppföljning av jämställdhetspolitiken

Jämställdhetspolitiken är sektorsövergripande och måluppfyllelsen är beroende av beslut och insatser inom andra politikområden. Jämställdhetspolitikens genomförande förutsätter därför medverkan från många olika sektorer och myndigheter. Detta ställer i sin tur stora krav på samordning och kvalitetssäkring av offentliga åtgärder.

Uppföljningen av resultat, dvs. att verksamheten inte missgynnar något kön, ska i första hand ske inom ramen för myndigheternas löpande verksamhet. Men det behövs också övergripande uppföljningar av tillståndet och utvecklingen av jämställdhetspolitiken. Det finns behov av att utveckla ett uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken som kan utgöra en stabil grund för kunskap om utvecklingen inom jämställdhetsområdet. Ett arbete har därför initierats inom Regeringskansliet för att säkerställa att tillståndet och utvecklingen inom jämställdhetspolitiken kontinuerligt kan redovisas till riksdagen.

Statistiska centralbyrån (SCB) har på uppdrag av regeringen redovisat förslag om hur befintlig statistik inom ett antal prioriterade områden som i dag inte är könsuppdelad kan utvecklas och presenteras så att jämställdhetsperspektivet synliggörs. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet inom ramen för arbetet med att utveckla ett uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken.

EU:s ministerråd gör varje år en granskning av hur EU:s medlemsstater och institutioner genomför sina åtaganden enligt FN:s handlingsplan för jämställdhet som antogs i Peking 1995, den så kallade Pekingplattformen. Sedan 1999 har ordförandeskapen utarbetat indikatorer och lägesrapporter för exempelvis kvinnor och män i beslutsfattande positioner, möjligheten att förena yrkes- och familjeliv, löneskillnader mellan kvinnor och män, våld mot kvinnor och kvinnor i väpnade konflikter. Indikatorerna används bl.a. för att följa utvecklingen av jämställdhet på EU-nivå och aktuell statistik för respektive indikator presenteras i EU-kommissionens årliga jämställdhetsrapport till Europeiska rådet. Som ordförandeland sammanställer Sverige den uppföljningsrapport som redovisar utvecklingen i EU de senaste fem åren på de områden som tas upp i Pekingplattformen.

5.7 Budgetförslag

5.7.1 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tabell 5.2 Anslagsutveckling 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor				
2008	Utfall	207 039	Anslags-sparande	299 847
2009	Anslag	400 094 ¹	Utgifts-prognos	534 774
2010	Förslag	400 094		
2011	Beräknat	35 242		
2012	Beräknat	35 242		

¹ Inklusiva tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för att stödja projekt och insatser som främjar jämställdheten mellan kvinnor och män. Anslaget kan även användas för vissa administrativa kostnader som är en förutsättning för genomförandet av uppdragen hos berörda myndigheter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen har gett Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) i uppdrag att inrätta ett forskningsprogram om kvinnors hälsa. Då stöd till forskning ges i form av fleråriga projekt har myndigheten bemyndigats att göra åtaganden t.o.m. 2010. Dessa ingångna åtaganden beräknas infrias under 2010. Några ytterligare bemyndiganden föreslås inte.

Tabell 5.3 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor					
	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–
Ingående åtaganden	0	63 000	39 500		
Nya åtaganden	88 000	1 000	0		
Infriade åtaganden	25 000	24 500	39 500		
Uttestående åtaganden	63 000	39 500	0		
Erhållet/förslaget bemyndigande	63 000	39 500			

Regeringens överväganden

Regeringens särskilda jämställdhetssatsning fortsätter 2010. Regeringen föreslår därför att anslaget för 2010 uppgår till 400 miljoner kronor för insatser för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

För att kunna bibehålla en hög ambitionsnivå och att fortsätta utveckla jämställdhetspolitiken inom olika områden är regeringens bedömning att det finns behov av medel inom detta område även kommande mandatperiod. Från och med 2011 beräknas anslaget till 35 miljoner kronor per år.

Regeringen föreslår att ett anslag på 400 094 000 kronor anvisas för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 35 242 000 kronor per år.

Tabell 5.4 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	400 094	400 094	400 094
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-365 000	-365 000
Överföring till/från andra anslag		148	148
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	400 094	35 242	35 242

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Bilaga 1

Könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser

Bilaga 1

Könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser

Innehållsförteckning

Könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser och insynsråd.....	61
Målet är jämn könsfördelning.....	61
Centrala myndigheters styrelser och insynsråd.....	68
Den udda platsen oftast till en man.....	69
Centrala myndigheters ordföranden.....	69
Centrala myndigheters styrelser där regeringen endast utser en del av ledamöterna	71

Tabellförteckning

Tabell 1.1 Ordförande och ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser och insynsråd i statliga myndigheter m.m. där regeringen utser samtliga ledamöter fördelade på departement 2008 och 2007	61
Tabell 1.2 Ordförande och ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser och insynsråd i statliga myndigheter m.m. där regeringen utser samtliga ledamöter fördelade på centrala myndigheter 2008	62
Tabell 1.3 Ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser i centrala myndigheter m.m. där regeringen utser en del av ledamöterna fördelade på departement 2008	69

Könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser och insynsråd

Sedan 1988 har könsfördelningen i statliga myndighetsstyrelser på central och regional nivå redovisats årligen för att ge riksdagen möjlighet att följa utvecklingen. Då många styrelser omvandlats till insynsråd redovisas de tillsammans med styrelserna. Bakgrunden är de mål för kvinnorepresentationen i statliga organ som riksdagen beslutade om med anledning av propositionen Jämställdhetspolitiken inför 90-talet (prop. 1987/88:105, bet. 1987/88:AU17, rskr. 1987/88:364). Det första etappmålet som angavs i propositionen om 30 procent kvinnor 1992, uppnåddes samma år och redovisades i 1992 års budgetproposition (1992/93:100, bilaga 12, s. 337 f.). Det andra delmålet om 40 procent kvinnor 1995, uppnåddes i de centrala styrelserna och redovisades i skrivelsen Jämställdhetspolitiken (skr. 1996/97:41, bilaga 2, bet. 1996/97:AU 8, rskr. 1996/97:155). Andelen kvinnor uppgick då till 42 procent. Slutmålet om 50 procent kvinnor bland ledamöterna i de statliga myndigheternas styrelser 1998 uppnåddes inte.

Målet är jämn könsfördelning

Andelen kvinnor bland ledamöterna i de centrala styrelserna har totalt sett utvecklats positivt. År 1988 hade styrelserna 28 procent kvinnor. Tio år senare, 1998, var andelen 44 procent. Årets redovisning avser både styrelser och insynsråd och gäller förhållanden per den 31 december 2008. Då uppgick andelen kvinnor i de centrala myndigheternas styrelser och insynsråd till 48 procent. Det innebär att andelen kvinnor och män totalt sett är oförändrad sedan december 2007. Jämfört med december 2006 har andelen kvinnor ökat med en procentenhet. Andelen kvinnor 2008 är dock en procentenhet lägre än december 2005 då andelen kvinnor var 49 procent. Arbetet med att nå slutmålet 50 procent kvinnor bland ledamöterna i de centrala myndigheternas styrelser fortsätter. Regeringen har bl.a. initierat styrelseutbildning för kvinnor för att ge fler kvinnor förutsättningar och verktyg för att ta sig an styrelseuppdrag.

Andelen kvinnor och män i statliga kommittéer redovisas årligen i kommittéberättelsen.

Tabell 1.1 Ordförande och ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser och insynsråd i statliga myndigheter m.m. där regeringen utser samtliga ledamöter fördelade på departement 2008 och 2007

Antal, könsfördelning (%) och förändring (procentenheter)

DEP.	Ordförande									Ledamöter inkl. ordförande								
	Antal 2008		Könsfördelning %				Förändring		Antal 2008		Könsfördelning %				Förändring			
	Kv	M	2008		2007		Kv	M	Kv	M	2008		2007		Kv	M		
SB	1	1	50	50	0	100	50	-50	5	6	45	55	39	61	6	-6		
Ju	11	13	46	54	50	50	-4	4	95	99	49	51	47	53	2	-2		
UD	1	9	10	90	0	100	10	-10	45	53	46	54	44	56	2	-2		
Fö	6	7	46	54	33	67	13	-13	41	51	45	55	45	55	0	0		
S	8	7	53	47	56	44	-3	3	56	57	50	50	52	48	-2	2		
Fi	20	38	34	66	28	72	6	-6	228	243	48	52	49	51	-1	1		
U	15	25	38	63	40	60	-2	3	225	232	49	51	52	48	-3	3		
Jo	1	7	13	88	11	89	2	-1	35	35	50	50	45	55	5	-5		
M	12	10	55	45	40	60	15	-15	118	135	47	53	43	57	4	-4		
N	12	19	39	61	21	79	18	-18	110	111	50	50	47	53	3	-3		
IJ	3	6	33	67	33	67	0	0	46	43	52	48	52	48	0	0		
Ku	9	11	45	55	48	52	-3	3	97	102	49	51	47	53	2	-2		
A	6	11	35	65	58	42	-23	23	30	46	39	61	47	53	-8	8		
Totalt	105	164	39	61	35	65	4	-4	1131	1213	48	52	48	52	0	0		

Tabell 1.2 Ordförande och ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser och insynsråd i statliga myndigheter m.m. där regeringen utser samtliga ledamöter fördelade på centrala myndigheter 2008

Antal och könsfördelning (%)

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Statsrådsberedningen						
Svenska institutet för europapolitiska studier; Sieps	1	–	4	3	57	43
Harpsunds nämnden	–	1	1	3	25	75
Justitiedepartementet						
Brottsförebyggande rådets insynsråd	–	1	4	4	50	50
Brottsoffermyndighetens råd	1	–	4	4	50	50
Datainspektionen	–	1	3	2	60	40
Domarnämnden	–	1	5	3	63	38
Domstolsverkets insynsråd	1	–	7	3	70	30
Ekobrottsmyndigheten	1	–	2	3	40	60
Fideikommissnämnden	–	1	2	3	40	60
Gentekniknämnden	–	1	5	9	36	64
Högsta domstolen	–	1	7	9	44	56
Kriminalvårdsnämnden	1	–	2	1	67	33
Kriminalvårdens insynsråd	–	1	5	4	56	44
Migrationsverket ⁶	–	–	4	3	57	43
Notariénämnden	–	1	2	4	33	67
Nämnden vid Brottsoffermyndigheten	1	–	3	3	50	50
Regeringsrätten	–	1	8	10	44	56
Rikspolisstyrelsen	–	1	4	4	50	50
Rikspolisstyrelsen: Tjänsteförslagsnämnden	–	1	5	4	56	44
Rättshjälpsnämnden	1	–	2	2	50	50
Rättsmedicinalverket	1	–	2	3	40	60
Säkerhets- och integritetsnämnden	–	1	5	4	56	44
Tillsynsnämnden i Revisorsnämnden	1	–	4	4	50	50
Valmyndigheten	1	–	2	3	40	60
Åklagarmyndigheten: Tjänsteförslagsnämnden	1	–	3	3	50	50
Åklagarmyndigheten: Rådgivande nämnden	–	1	3	4	43	57
Överklagandenämnden för nämndemannauppdrag	1	–	2	3	40	60
Utrikesdepartementet						
Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (ISA) ⁷						
Exportkreditnämnden	–	1	4	5	44	56
Folke Bernadotteakademins Program- och verksamhetsråd	–	1	5	9	36	64
Inspektionen för strategiska produkter: Exportkontroll-	–	1	4	8	33	67

⁶ Ingen ordförande 2008⁷ Representanter ej utsedda per den 31 december 2008

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
rådet						
Inspektionen för strategiska produkter: Teknisk-vetenskapliga rådet	–	1	2	3	40	60
Institutet för utvärdering av internationell utvecklingssamarbete (Sadev)	1	–	5	3	62	38
Nordiska Afrikainstitutet: Program- och forskningsrådet	–	1	6	5	55	45
Sida (Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete)	–	1	6	5	55	45
Sida: Forskningsnämnden	–	1	5	6	45	55
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll	–	1	3	4	43	57
Svenska institutet (SI)	–	1	5	5	50	50
Försvarsdepartementet						
Delegationen för folkrättslig granskning av vapenprojekt	1	–	4	4	50	50
Försvarets materielverk	–	1	3	2	60	40
Försvarets underrättelsenämnd	–	1	2	4	33	67
Försvarsmaktens nämnd för kvalificerade skyddsidentiteter	–	1	2	2	50	50
Granskningsnämnden för försvarsuppfindingar	–	1	3	4	43	57
Riksvärderingsnämnden	1	–	2	3	40	60
Rådet vid Krisberedskapsmyndigheten	–	1	3	5	38	62
Rådet vid Kustbevakningen	1	–	4	5	44	56
Rådet vid Statens räddningsverk	–	1	2	5	29	71
Statens räddningsverk: Centrum för risk- och säkerhetsutbildning	–	1	4	5	44	56
Styrelsen för psykologiskt försvar ⁸						
Totalförsvarets folkrättsråd	1	–	5	4	56	44
Totalförsvarets forskningsinstitut	1	–	4	5	44	56
Totalförsvarets pliktverks insynsråd	1	–	3	3	50	50
Socialdepartementet						
Alkohol- och läkemedelssortimentsnämnden	1	–	3	3	50	50
Arvsfondsdelegationen	1	–	4	3	57	43
Försäkringskassan	–	1	3	3	50	50
Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN)	1	–	5	5	50	50
Tandvårds- och Läkemedelsförmånsverkets insynsråd ⁹						
Läkemedelsverket	–	1	3	2	60	40
Myndigheten för internationella adoptionsfrågors insynsråd	1	–	3	3	50	50
Provinsialläkarstiftelsens styrelse	–	1	4	2	67	33
Smittskyddsinstitutets insynsråd	–	1	4	6	40	60
Socialstyrelsens insynsråd	–	1	3	5	38	62
Statens beredning för medicinsk utvärdering	1	–	4	7	36	64

⁸ Styrelsen ledd av en myndighetschef under 2008, avvecklas fr 2009

⁹ Representanter ej utsedda per den 31 december 2008

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Statens folkhälsoinstituts insynsråd	1	–	6	5	55	45
Statens institutionsstyrelses insynsråd	1	–	5	3	62	38
Statens medicinsk-etiska råd (SMER)	–	1	5	4	56	44
Stiftelsen för vård- och allergiforskning	1	–	3	4	43	57
Stiftelsen WHO Collaborating Centre on International Drug Monitoring	–	1	1	2	33	67
Finansdepartementet						
AP-fonden: Första	1	–	5	6	45	55
AP-fonden: Andra	–	1	5	5	50	50
AP-fonden: Tredje	–	1	5	6	45	55
AP-fonden: Fjärde	1	–	5	6	45	55
AP-fonden: Sjätte	–	1	3	4	43	57
AP-fonden: Sjunde	–	1	5	6	45	55
Arbetsgivarverket	–	1	7	7	50	50
Bokföringsnämnden	–	1	4	7	36	64
Ekonomistyrningsverkets insynsråd	–	1	3	5	38	62
Ekonomistyrningsverkets internrevisionsråd	–	1	5	3	62	38
Ekonomistyrningsverkets redovisningsråd	1	–	4	3	57	43
Finansinspektionen	–	1	4	4	50	50
Finanspolitiska rådet	–	1	3	5	38	62
Forskarskattenämnden	–	1	6	5	55	45
Fortifikationsverket	–	1	2	3	40	60
Insättningsgarantinämnden: Beslutsorgan för insättningsgaranti och investeringskydd i Riksgäldskontoret	–	1	2	3	40	60
Kammarkollegiets insynsråd	–	1	2	4	33	67
Kammarkollegiet: Fonddelegationen	–	1	2	5	29	71
Lotteriinspektionen	1	–	2	4	33	67
Länsstyrelsen BLEKINGE	1	–	4	4	50	50
Länsstyrelsen DALARNA	1	–	4	4	50	50
Länsstyrelsen GOTLAND	1	–	4	4	50	50
Länsstyrelsen GÄVLEBORG	1	–	4	4	50	50
Länsstyrelsen VÄSTRA GÖTALAND	–	1	4	3	57	43
Länsstyrelsen HALLAND	–	1	3	5	38	62
Länsstyrelsen JÄMTLAND	1	–	4	4	50	50
Länsstyrelsen JÖNKÖPING	–	1	5	3	62	38
Länsstyrelsen KALMAR	–	1	5	3	62	38
Länsstyrelsen KRONOBERG	1	–	4	4	50	50
Länsstyrelsen NORRBOTTEN	–	1	3	4	43	57
Länsstyrelsen SKÅNE	–	1	4	4	50	50
Länsstyrelsen STOCKHOLM	–	1	6	2	75	25
Länsstyrelsen SÖDERMANLAND	–	1	5	3	62	38
Länsstyrelsen UPPSALA	–	1	5	3	62	38
Länsstyrelsen VÄRMLAND	1	–	4	4	50	50
Länsstyrelsen VÄSTERBOTTEN	1	–	4	4	50	50
Länsstyrelsen VÄSTERNORRLAND	–	1	4	4	50	50

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Länsstyrelsen VÄSTMANLAND	–	1	4	4	50	50
Länsstyrelsen ÖREBRO	1	–	5	3	62	38
Länsstyrelsen ÖSTERGÖTLAND	–	1	4	4	50	50
Nämnden för offentligt förvaltning	1	–	4	4	50	50
Premiepensionsmyndigheten	1	–	3	4	43	57
Riksgäldskontoret	–	1	2	3	40	60
Skatteverket	–	1	6	5	55	45
Skatterättsnämnden för direkt skatt	–	1	5	7	42	58
Skatterättsnämnden för indirekt skatt	1	–	5	6	45	55
Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor	1	–	2	1	67	33
Statens ansvarsnämnd	–	1	2	3	40	60
Statens bostadskreditnämnd	–	1	2	3	40	60
Statens fastighetsverk	–	1	4	2	67	33
Statens pensionsverk	1	–	3	5	38	62
Statens personadressregisternämnd	–	1	4	5	44	56
Statens skaderegleringsnämnd	–	1	6	3	67	33
Statens tjänstepensions- och grupplivsnämnd	–	1	4	5	44	56
Statens utlandslönenämnd	–	1	2	2	50	50
Statistiska centralbyråns insynsråd	–	1	3	6	33	67
Tullverkets insynsråd	1	–	5	7	42	58
Verket för förvaltningsutveckling (VERVA)	1	–	3	4	43	57
Utbildningsdepartementet						
Centrala Etikprövningsnämnden	–	1	3	3	50	50
Centrala studiestödsnämnden	1	–	6	4	60	40
Försvarshögskolan						
Högskolans avskiljandenämnd	–	1	6	4	60	40
Högskoleverket	1	–	6	4	60	40
Institutet för framtidsstudier	–	1	5	4	56	44
Institutet för rymdfysik	–	1	3	2	60	40
Internationella programkontoret för utbildningsområdet	–	1	4	4	50	50
Kungl. biblioteket	–	1	5	5	50	50
Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	1	–	5	5	50	50
Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning	–	1	0	1	0	100
Polarforskningssektariatet	–	1	4	4	50	50
Regionala etikprövningsnämnden i Göteborg	2	1	24	20	55	45
Regionala etikprövningsnämnden i Linköping	1	1	15	15	50	50
Regionala etikprövningsnämnden i Lund	1	2	22	23	49	51
Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm	2	3	34	40	46	54
Regionala etikprövningsnämnden i Umeå	1	1	14	15	48	52
Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala	1	2	20	24	45	55
Skolväsendets överklagandenämnd	–	1	2	5	29	71
Specialpedagogiska skolmyndigheten	–	1	2	4	33	67
Statens ljud- och bildarkiv	–	1	3	4	43	57

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Statens skolverk	–	1	4	5	44	56
Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling	–	1	5	6	45	55
Stiftelsen för strategisk forskning	1	–	6	5	55	45
Svenska Unescorådet	1	–	6	6	50	50
Tolk- och översättarinstitutet	–	1	5	3	62	38
Verket för högskoleservice	1	–	4	5	44	56
Överklagandenämnden för högskolan	1	–	5	6	45	55
Överklagandenämnden för studiestöd	–	1	7	6	54	46
Jordbruksdepartementet						
Fiskeriverkets insynsråd	–	1	4	5	44	56
Livsmedelsverkets insynsråd	1	–	5	4	56	44
Skogsstyrelsen	–	1	5	4	56	44
Statens jordbruksverks insynsråd	–	1	5	4	56	44
Statens veterinärmedicinska anstalts insynsråd	–	1	4	5	44	56
Styrelsen för samefonden	–	1	2	4	33	67
Svenska FAO-kommittén	–	1	7	6	54	46
Veterinära ansvarsnämnden	–	1	3	3	50	50
Miljödepartementet						
Boverkets insynsråd	1	–	5	5	50	50
Kemikalieinspektionens insynsråd	1	–	5	4	56	44
Kärnavfallsfonden	1	–	3	4	43	57
Lantmäteriet	–	1	2	3	40	60
Lantmäteriet: Marknads- och konkurrensrådet	–	1	5	6	45	55
Lokala säkerhetsnämnden vid Barsebäcks kärnkraftsverk	1	–	7	7	50	50
Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarks kärnkraftsverk	1	–	9	17	35	65
Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamns kärnkraftsverk	–	1	6	8	43	57
Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhals kärnkraftsverk	–	1	6	16	27	73
Lokala säkerhetsnämnden vid Studsvik AB:s anläggningar	–	1	6	6	50	50
Naturvårdsverkets insynsråd	1	–	5	4	56	44
Naturvårdsverket: Friluftsrådet	–	1	6	7	46	54
Naturvårdsverket: Miljömålsrådet	1	–	6	8	43	57
Naturvårdsverket: Rådet för investeringsstöd	1	–	3	4	43	57
Naturvårdsverket: Tillsyns- och föreskriftsrådet	–	1	12	6	67	33
Naturvårdsverket: Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald	–	1	6	7	46	54
Strålsäkerhetsmyndighetens insynsråd	1	–	5	2	71	29
Strålsäkerhetsmyndigheten: Delegationen för finansiering	1	–	4	3	57	43
Stiftelsen för miljöstrategisk forskning	1	–	6	5	55	45
Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts insynsråd	1	–	5	3	63	37
Stiftelsen för internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet	–	1	2	3	40	60
Stockholm Environment Institute	–	1	4	7	36	64

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Näringsdepartementet						
Affärsverket svenska kraftnät	–	1	3	5	37	63
Banverket	–	1	5	4	56	44
Bolagsverkets insynsråd	1	–	4	2	67	33
Elsäkerhetsverket: Elsäkerhetsrådet	–	1	3	7	30	70
Energimarknadsinspektionens insynsråd	1	–	1	0	100	0
Fjärrvärmenämnden	1	–	2	1	67	33
Insynsrådet för elberedningsverksamheten vid Affärsverket svenska kraftnät	–	1	5	5	50	50
Järnvägsstyrelsens insynsråd	–	1	2	3	40	60
Luftfartsstyrelsens insynsråd	1	–	4	2	67	33
Luftfartsverket	–	1	4	4	50	50
Oljekrisnämnden	–	1	2	3	40	60
Patent- och registreringsverkets insynsråd	1	–	4	3	57	43
Post- och Telestyrelsen	–	1	4	4	50	50
Rederinämnden	1	–	2	2	50	50
Rikstrafiken	1	–	3	4	43	57
Rymdstyrelsen	–	1	3	4	43	57
Rådet för internationella klimatprojekt	1	–	4	0	100	0
Sjöfartsverket	–	1	5	4	56	44
Statens energimyndighet	–	1	4	5	44	56
Statens energimyndighet: energiutvecklingsnämnden	–	1	5	6	45	55
Statens järnvägar	–	1	2	4	33	67
Statens väg- och transportforskningsinstitut	1	–	5	3	63	37
Stiftelsen Industrifonden	–	1	5	5	50	50
Stiftelsen Norrlandsfonden	–	1	4	5	44	56
Stängselnämnden	1	–	1	–	100	–
Sveriges geologiska undersöknings insynsråd	–	1	3	4	43	57
Tjänsteförslagsnämnden för Patentbesvärsträtten	1	–	3	4	43	57
Sveriges Miljöteknikråd – SWENTEC	–	1	5	5	50	50
Verket för innovationssystem	1	–	4	4	50	50
Verket för näringslivsutveckling	–	1	5	4	56	44
Vägverket	–	1	4	5	44	56
Integrations- och jämställdhetsdepartementet						
Allmänna reklamationsnämnden	1	–	4	4	50	50
Boverkets samlingslokalorganisation	1	–	4	5	44	56
Fastighetsmäklarnämnden	1	–	8	6	57	43
Jämställdhetsnämnden	–	1	5	4	56	44
Konsumentverkets insynsråd	–	1	6	5	55	45
Marknadsdomstolen	–	1	6	8	43	57
Nämnden mot diskriminering	–	1	6	5	55	45
Resegarantinämnden	–	1	4	6	40	60
Ungdomsstyrelsens insynsråd	–	1	3	4	43	57

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Kulturdepartementet						
Arkitektmuseets insynsråd						
Granskningsnämnden för radio och TV	1	–	4	6	40	60
Konstnärnsämnden	1	–	5	5	50	50
Konstnärnsämnden: Styrelsen för Sveriges bildkonstnärnsfond	–	1	6	7	46	54
Nämnden för hemslöjdsfrågor	1	–	5	4	56	44
Nämnden för statligt stöd till trossamfund	–	1	11	7	61	39
Presstödsnämnden	1	–	10	10	50	50
Radio- och TV- verket	–	1	1	3	25	75
Riksantikvarieämbetet	1	–	3	2	60	40
Riksarkivet	–	1	2	3	40	60
Riksarkivet: Nämnden för enskilda arkiv	–	1	3	4	43	57
Riksutställningar	1	–	4	5	44	56
Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund	–	1	9	7	56	44
Statens konstråd	–	1	3	2	60	40
Statens kulturråd	–	1	4	5	44	56
Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur	1	–	3	6	33	67
Stiftelsen Nordiska museets nämnd	1	–	3	4	43	57
Stiftelsen svenska filminstitutet	–	1	3	6	33	67
Stiftelsen svenska rikskonsorter	–	1	4	6	40	60
Talboks- och punktskriftsbiblioteket: Punktskriftsnämnden	–	1	9	6	60	40
Taltdningsnämnden	1	–	5	4	56	44
Arbetsmarknadsdepartementet						
Arbetsdomstolen	–	1	10	11	48	52
Arbetsförmedlingen	–	1	3	5	38	62
Arbetsmiljöverket	–	1	2	3	40	60
ILO-Kommittén	–	1	2	7	22	78
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen: insynsrådet	1	–	5	3	63	38
Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	–	1	2	5	29	71
Medlingsinstitutet	–	1	2	3	40	60
Nämnden för styrelserepresentationsfrågor	1	–	2	5	29	71
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	4	4	–	–	50	50
Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	–	1	2	4	33	67

Centrala myndigheters styrelser och insynsråd

Centrala myndigheter, nämnder m.m. ingår i redovisningen. Av tabell 1.1 och 1.2 ovan framgår att den genomsnittliga könsfördelningen bland de ordinarie ledamöterna (inklusive ordförande) är oförändrad sedan föregå-

ende år, dvs. 48 procent kvinnor och 52 procent män. Tre departement har en styrelse under sig där den genomsnittliga andelen kvinnor och män är helt jämn. Det är Jordbruks-, Närings- och Socialdepartementen. Endast ett departement har i genomsnitt färre än 40 procent kvinnor, på övriga departement är andelen kvinnor 45 procent eller högre. I

myndigheterna under Justitie-, Utbildnings- och Kulturdepartementen är andelen kvinnor i styrelser och insynsråd i genomsnitt 49 procent.

Högst andel kvinnor har för andra året i rad styrelser under Integrations- och jämställdhetsdepartementet. I dessa styrelser är 52 procent kvinnor och 48 procent män.

Av totalt 254 styrelser och insynsråd har 170 jämn könsfördelning, dvs. 67 procent, vilket är en minskning med 6 procentenheter jämfört med 2007. Som jämn könsfördelning räknas förutom lika antal ledamöter även de styrelser där antalet ledamöter är ojämnt och antingen en kvinna eller en man har den udda platsen (t.ex. en styrelse som har 7 ledamöter inklusive ordförande). Sammanlagt 76 styrelser (30 procent) har flest kvinnor som ledamöter inklusive ordföranden och 120 styrelser (47 procent) har flest män som ledamöter.

Den udda platsen oftast till en man

Det har genom åren varit och är fortfarande en överrepresentation av män i styrelser och insynsråd. En delförklaring till detta är att när styrelsen eller insynsrådet består av ojämnt antal ledamöter innehåller den udda platsen oftast av en man.

Centrala myndigheters ordföranden

Trots att den genomsnittliga andelen kvinnor som ledamöter ligger på en oförändrad nivå så har mandominansen minskat något när det gäller ordförandeposten, även om den fortfarande är stor. Andelen kvinnor som ordföranden har i genomsnitt ökat med fyra procentenheter från 35 procent till 39 procent 2007-2008 vilket innebär att andelen män som ordföranden har minskat från 65 procent till 61 procent.

I december 2008 var det bara Statsrådsberedningen som hade jämn könsfördelning bland sina myndigheters styrelseordföranden. Miljödepartementet är det departement som har flest kvinnor som ordföranden med 55 procent.

Störst överrepresentation av män bland styrelseordföranden finns hos Utrikesdepartementet (tio myndigheter) och Jordbruksdepartementet (åtta myndigheter) med 90 respektive 88 procent män som ordföranden.

Av de tolv departementen och statsrådsberedningen har sex departement myndigheter med styrelser med färre än 40 procent kvinnor som ordföranden. Sju departement har styrelser med mer än 60 procent män som ordföranden.

Tabell 1.3 Ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser i centrala myndigheter m.m. där regeringen utser en del av ledamöterna fördelade på departement 2008

Antal och könsfördelning (%)

DEPARTEMENT	Ledamöter utsedda av regeringen		Övriga ledamöter		Samtliga ledamöter			
	Könsfördelning (%)		Könsfördelning (%)		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Justitiedepartementet								
Domstolsverket: Personalansvarsnämnden	100	0	75	25	5	1	83	17
Rikspolisstyrelsen: Personalansvarsnämnden	33	67	60	40	4	4	50	50
Försvarsdepartementet								
Rikshemvärnsrådet	0	100	15	85	2	12	14	86
Socialdepartementet								
Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap	50	50	43	57	6	7	46	54
Finansdepartementet								
Offentliga sektorns särskilda nämnd	29	71	33	67	4	9	31	69

DEPARTEMENT	Ledamöter utsedda av regeringen		Övriga ledamöter		Samtliga ledamöter			
	Könsfördelning (%)		Könsfördelning (%)		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
(SHA-nämnden)								
Statistiska Centralbyrån: nämnden för konsumentprisindex	100	0	13	87	2	7	22	78
Statshälsan	33	67	67	33	3	3	50	50
Trygghetsstiftelsen	33	67	67	33	3	3	50	50
Utbildningsdepartementet								
Vetenskapsrådet	67	33	44	56	6	6	50	50
Vetenskapsrådet: Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap	29	71	57	43	6	8	43	57
Vetenskapsrådet: Ämnesrådet för medicin	50	50	43	57	7	8	47	53
Vetenskapsrådet: Ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap	44	56	50	50	8	9	47	53
Jordbruksdepartementet								
Institutet för jordbruks- och miljöteknik (Stiftelsen JTI)	57	43	0	100	4	9	31	69
Sveriges lantbruksuniversitet	50	50	83	17	9	5	64	36
Miljödepartementet								
Finsk-svenska gränsälvscommissionen ¹⁰	33	67						
Lantmäteriet: Geodatarådet								
Miljöforskningsnämnden	62	38	33	67	6	5	55	45
Naturvårdsverket: Miljöforskningsnämnden	100	0	62	38	6	3	67	33
Integrations- och jämställdhetsdepartementet								
SIS Miljömärkning AB	43	57	–	–				
Kulturdepartementet								
Institutet för språk och folkminnen: Nämnden för klarspråksfrågor	50	50	100	0	6	2	75	25
Riksteatern	33	67	50	50	7	8	47	53
Riksarkivet: Heraldiska nämnden	60	40	50	50	4	3	57	43
Stiftelsen Skansen	50	50	67	33	6	5	55	45
Styrelsen för Prins Eugens Waldemarsudde	50	50	50	50	4	4	50	50
Stiftelsen för Tekniska museet	50	50	0	100	2	6	25	75
Sveriges författarfond	62	38	45	55	14	14	50	50
Samtliga departement (25 styrelser)	49	51	45	55	129	147	47	53

¹⁰ Övriga ledamöter ej redovisade då de utses av finska regeringen

Centrala myndigheters styrelser där regeringen endast utser en del av ledamöterna

Tabell 1.3 ovan innehåller statistik gällande könsfördelningen i centrala myndigheters styrelser där regeringen endast utser en del av ledamöterna. Redovisningen som avser förhållandena per den 31 december 2008 visar att andelen kvinnor bland samtliga ledamöter ökat med fyra procentenheter från 43 procent till 47 procent jämfört med 2007. Jämfört med december 2005 är det en ökning med sju procentenheter från 40 procent till 47 procent. Andelen män har minskat till 53 procent. Trots att den genomsnittliga andelen kvinnliga ledamöter ökat markant så är den manliga dominansen när det gäller ordförandeposten stor. Av de 25 ordförandena är det endast fem styrelser som har en kvinna som ordförande.